

Igre i aktivnosti djece jasličke dobi

Dobrinić, Leticia

Undergraduate thesis / Završni rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:231942>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LETICIA DOBRINIĆ

IGRE I AKTIVNOSTI DJECE U JASLICAMA

Završni rad

Pula, veljača 2025.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LETICIA DOBRINIĆ

IGRE I AKTIVNOSTI DJECE U JASLICAMA

Završni rad

JMBAG: 0303091949,redovitistudent

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Metodika rada u jaslicama u integriranom kurikulumu

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja

Mentor: Sandra Kadum

Pula, veljača 2025.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student _____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu
Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	6
2. POVIJEST IGRANJA KOD DJECE.....	7
3. POJAM IGRE I AKTIVNOSTI.....	10
4. DJETETOV RAZVOJ KROZ IGRU.....	13
5. VRSTE IGARA I AKTIVNOSTI.....	20
6. ODGOJITELJ – AKTIVAN SUDIONIK ILI PROMATRAČ?.....	23
7. KONFLIKTNE SITUACIJE – KAKO IH SPRIJEČITI?.....	27
8. OPREMLJENOST U JASLICAMA.....	31
9. ORGANIZACIJSKI PROSTOR SOBE U JASLIČKOJ SKUPINI.....	34
10. IGRE I AKTIVNOSTI DJECE JASLIČKE DOBI – PRIMJERI DOBRE PRAKSE.....	38
10.1. Istraživanje osjeta.....	38
10.2. Razvoj koordinacije.....	42
10.3. Razvoj umjetničkih vještina u ručne izrade.....	45
10.4. Kretanje kroz igru.....	52
10.5. Razvoj jezika kroz priče.....	61
10.6. Igre na otvorenom.....	64
11. ZAKLJUČAK.....	70
POPIS LITERATURE.....	72
SAŽETAK.....	80

1. UVOD

Od samog početka odgojno-obrazovnog rada stavlja se naglasak na osamostaljivanje djece u svim aspektima života. Odgojitelji su ti koji prate razvojne osobine djece te prema tome pripremaju igre i aktivnosti prilagođene njihovim karakteristikama, dobi i željama. Djecu se već u najranijoj dobi potiče na samostalno hranjenje i odlaganje posuđa na kolica, svlačenje, oblačenje, obavljanje fizioloških potreba, održavanje osobne higijene te na brigu o sebi i drugima, o zajedničkom prostoru te biljkama i životinjama u njemu. Kod djece je iznimno važno korištenje različitih predmetima te stjecanje različitih iskustava zbog razvoja motorike te razvoja njihovih kognitivnih sposobnosti.

Igranjem djeca zapravo oponašaju odrasle osobe te su u raznim ulogama poput: kuhara, spremačice, liječnika, frizera, majstora ili pak u obiteljskim ulogama: majke, oca, djeda, bake ili bebe. Jako je važno da djeca imaju slobodu biti ono što žele jer tako dolaze do spoznaje tko su i definiraju svoje želje, misli i mišljenje. Također, djeca igranjem autićima, korištenjem tobogana, klackalica i ostalih sprava razvijaju funkcije pojedinih dijelova tijela.

Važno je djecu potaknuti na boravak vani na zraku, bilo u igri ili šetnji. Poticanje svakodnevne aktivnosti kroz prirodne oblike kretanja vrlo je značajno za razvoj same djece, a djeci jasličke dobi zanimljive su pokretne igre s pjevanjem.

U ovome završnom radu govorit će se o povijesti igranja kod djece, objasniti će se i razlučiti pojmovi igre i aktivnosti, pobliže opisati i objasniti djetetov razvoj kroz igru. Isto tako, objasniti će se izrazito važna uloga odgojitelja, kao i konfliktnih situacija koje se mogu pojaviti te kako ih uspješno spriječiti. Spomenut će se i aspekti organizacije i opremljenosti samog vrtića te naposljetku nabrojiti i objasniti te na primjerima prikazati igre i aktivnosti korisne u radu s djecom jasličke dobi.

2. POVIJEST IGRANJA KOD DJECE

Igra je prisutna u životu zajednice od njenih početaka, čemu u prilog govore arheološki nalazi od primitivnih zajednica do visoko civiliziranih društava.

Igra je stara koliko i društvo, starija i od prvih obrazovnih ustanova. Počeci datiraju iz prapovijesti, a na to upućuju razna arheološka otkrića. U Sparti je igra bila sastavni dio vojno-gimnastičkog odgoja koji je uključivao trčanje, skakanje, bacanje diska i koplja te hrvanje. U Ateni je odgojni sustav bio nešto slobodniji što je značilo raznolike načine igranja i igračke kao sredstva igre. Iz tog razdoblja nađene su igračke poput lopte, svirala, ljuljačke, lutki i dr.

Grčki filozofi prvi su razmatrali fenomen igre, a nakon njih je fenomen igre privlačio je mnoge mislioce pa su igru isticali kao važan segment razvoja djeteta. Preporučali su igre tijekom šetnje, na otvorenom i aktivne igre objašnjavajući kako igrom dijete postaje snažan čovjek. Također, spominjali su dijete kao subjekt odgoja, a upozoravali su na potrebu djeteta da se igra. Igru je posebno zagovarao i cijenio njemački pedagog Friedrich Fröbel, začetnik dječjih vrtića. Napisao je knjigu *Odgajanje čovjeka* (1826) te time iskazao važnost odgoja djece kroz igru. Rekao je kako igra ima dublje značenje, kako dijete kroz igru živi prirodu, prikazuje slobodnu i spontanu unutrašnjost te da je igra prikaz čovjekove inteligencije. Naime, ističe i kako je roditeljska skrb bitna u promatranju igre kao predmeta, kako dijete kroz igru pokazuje sebe i svoju budućnost. Friedrich Fröbel (1826) rekao je kako igru ne treba gledati kao neku neozbiljnu i beznačajnu stvar i da igra otkriva najintimnije i najskrivenije naklonosti unutrašnjeg života.

U srednjem vijeku situacija je bila ponešto drugačija. Djeci se često ograničavala pa i branila igra. Naglasak je bio na učenju i radu, pogotovo u doba kad je crkva djeci bila odgojno-obrazovna ustanova. Iako postoji puno srednjovjekovnih igara, nisu se sva djeca smjela slobodno igrati, a igranje se smatralo neozbiljnim i nepotrebnim. Iako je bilo zabrana, postojala su dva dana u godini kada se djeci nije mogla braniti igra, bio je to 6. prosinac i dan prije Čiste srijede. Srednjovjekovne igre žive i danas, i dalje se igraju neke od igara, na primjer šah ili mlin. Također, bivaju oživljene uprizorenjima srednjovjekovnoga života u okviru očuvanja kulturno-povijesne baštine, u turističke svrhe, na proslavama dana grada ili njihovih svetaca

zaštitnika te u muzejima u kojima su izloženi eksponati dječjih igračaka, sve u svrhu prenošenja znanja (Salajpal, 2012: 142-153).

Dječja igra potiče interes različitih znanstvenika i znanstvenih grana. Johan Huizinga (1970) igru vidi kao aktivnost koja dovodi do oterećenja viška energije i opuštanja, ali i kao pripremu za životne dužnosti i nadoknadu za neostvarivo. Huizinga navodi nekoliko bitnih značajki igre i govori kako je igra slobodan, nenametnut čin koji donosi zadovoljstvo i opuštanje, nema materijalne koristi, odvija se unutar određenog prostora po posebnim pravilima (kršenje pravila prekida igru). Autor govori kako je igra različitog trajanja, ponovljiva, s elementima neizvjesnosti i napetosti.

Filip Arijes razmatra igru u povezanosti s društvenim kretanjima i promjenama doživljaja i stavova prema djeci, zaključuje na temelju studije slika, gravura i tapiserija. Navodi da su tijekom stoljeća igre iz zapadno europskih aristokratskih krugova neosjetno prešle u svijet dječje i narodne zabave i tako su sačuvane od zaborava. (Arijes, 1989: 135-136.)

Prema kontekstu, strukturi igre, pravilima, odnosima i slijedu pojedinih igrovnih elemenata igre se najčešće svrstavaju u tri grupe: *funkcionalne igre*, *simbolične igre* i *igre s pravilima*. Unutar navedenih grupa mogu se istaći stoljećima stare igre kao i igre izrasle iz narodnog kulturnog nasljeđa (kola).

Stare ili tradicionalne igre prenose se stoljećima, široko su rasprostranjene, poznavale su ih stare kulture, a preoblikovane sačuvale su se do današnjeg vremena. To su igre obručem, kuglom, palicom i loptom. Igra loptom jedna je od najstarijih, najpoznatijih, najrasprostranjenijih igara, zajednička svim staležima, kraljevima i narodu (Arijes, 1989: 136-137). Tradicionalne igre podijeljene su, ovisno o godišnjem dobu, na igre zimskog razdoblja, igre ljetnog razdoblja, igre na otvorenom i igre u zatvorenom. Također, podijeljene su i na tradicionalne dječjačke igre.

Tradicionalne igre u ljetnom razdoblju jesu: igre Lovača i Skrivača, igre loptom, *Igra neka puca*, igra Škole, skakanje preko konopca, igra lanca probijanca i dr. U zimskom razdoblju igre se dijele na igre u zatvorenom i igre na otvorenom. Na otvorenom su to: grudanje, pravljenje snjegovića, sanjkanje, klizanje i dr., dok su u zatvorenom to igre na ploči, igre karata, igra „pokvarenog telefona“, igra „podmornica“ i dr.

Tradicionalne dječjačke igre najčešće su se odvijale na seoskim putevima i ulicama, a djeca su igračke izrađivala sama ili uz pomoć braće. To su npr. tjeranje

kotača od starih tački ili kotača, fućkanje s fućkaljkama napravljenim od vrbovih šiba, igra s praćkom, lukom i strijelom, igra s hruštom – vrtuljak.

Djevojčice su se drugačije igrale. Najčešće su djevojčice bile u simboličkim igrama u kojima su se često znale istaknuti one obiteljskih i društvenih uloga. Djevojčice su osmišljavale razne igru u čijim su ulogama najčešće bile: liječnice, prijateljice, odrasle osobe ili majke. U igri su koristile lutke koje su same izrađivale od krpica platna. Igre koje su se najčešće isticale: vjenčanja, sahrane, igra trgovina, „mali vrčaki“, igra prodaje lončića, brušenje škarica, vježba šutnje, igra zavrtanja ili kameni kipovi, igre u kolu i dr. U igri s djevojčicama bili su uključeni dječaci istog uzrasta. Na primjer, *vjenčanje* je bilo realizirano u prisustvu dječaka i djevojčica u raznim ulogama. Mladike su imale velove od starih zastora, vjenčić na glavi i buket od poljskog cvijeća. Imućnije djevojčice koristile su majčin vjenčić i vjenčani buket. Formirala se svadbena povorka, išlo se na vjenčanje i umivanje (ophod oko bunara). Pjevalo se i plesalo kao na pravoj svadbi, a vještija djeca svirala su na češalj prekriven tankim „svilenim“ papirom.

Tradicionalne igre djece oba spola, s usmenim tvorevinama (brojalice); igre lovljenja, hvatanja, traženja, utrkivanja, škola, igre loptom, preskakanje konopca (danas gumi-gumi), sastavnica su dječjeg društvenog života. Neke igre su nestale, neke su se preoblikovale, a većina djeca i danas rado igra tradicionalne igre te se sa svojim roditeljima prisjeća starih pravila. Odrasli djecu uče starim igrama kako one ne bi otišle u zaborav (Salajpal, 2012: 142-153).

3. POJAM IGRE I AKTIVNOSTI

Igra je središnja aktivnost tijekom djetetova odrastanja. Poznato je da pridonosi cjelovitu razvoju djeteta (Morisson, 1988; Šagud, 2015; Klarin, 2017). Igrom se dijete razvija i povezuje različita iskustva; motorička, jezično-komunikacijska, spoznajno-istraživačka, socio-emocionalna i umjetnička. Igra je važna zbog djetetova razvoja, ali je i bitna veza s odrastanjem, učenjem, motorikom, emocijama, socijalnom kompetencijom te raznovrsnim dječjim izražavanjem i stvaranjem. Igra je shvaćena kao suština i potreba dječjeg odrastanja u suvremenim izvorima (Došen-Dobud, 2016).

Mirjana Šagud i Biserka Petrović-Sočo ističu da je igra „medij koji oslobađa dijete od konkretne situacije i omogućuje nesmetano i opetovano vježbanje njegovih sposobnosti u izmaštanoj ili zamišljenoj situaciji“ (Šagud, Petrović-Sočo, 2002:10). Prema Hurlocku (1970) pojam igra se toliko neodređeno upotrebljava da se lako može izgubiti njegovo pravo značenje.

Igra je, kako ističe Nola (1987:105), isto što i sam djetetov život, odnosno „pokus, istraživačka aktivnost, motivirana urođenom znatiželjom ispitivanja. Ona je izraz dječjeg upornog traganja da pronađu i otkriju odgovor kako da žive i kako da bude“ .

Jerome Bruner govori da se određenje igre ne može iskazati samo jednom definicijom (Duran, 2001). Polić (1997:32) ističe da je igra „svjesna djelatnost kojom čovjek neposredno zadovoljava neke svoje potrebe bez namjere da proizvede bilo kakav koristan učinak“. Igra je, dakle, za razliku od rada, samosvršna, neprisilna i izvor zadovoljstva, a nerijetko prelazi i u stvaralaštvo koje ne mora, ali može, proizvesti određena društvena dobra.

Antić (2000) navodi da postoji više načina definiranja igre, ali se većina autora slaže da su igre samostalno i stvaralačko očitovanje čovjekove osobnosti, način na koji doživljava sebe i kako komunicira sa svojom okolinom, samostalno ili u skupinama. Igra je, kaže, djetetova prva samostalna aktivnost, a kroz igru iskazuje se kao osoba, uči i zabavlja se, komunicira s okolinom, razvija svoju ličnost i dokazuje svoje postojanje.

Važan element u dječjoj igri je mašta. U prvim dječjim igrama mašta izostaje, ona se pojavljuje tek kasnije, oko treće godine djetetova života. Ima ulogu u nešto složenijim vrstama igara. Igra mašte potreba je djeteta (Bašić, 1980).

Igra je sastavnica kurikuluma koja se shvaća kao didaktičko-metodička koncepcija odgoja i obrazovanja, a kvalitetan kurikulum ranog i predškolskog odgoja temelji se na igri kao djetetovoj temeljnoj djelatnosti. Igru podržava roditelj i odgojitelj, a potiče i vodi dijete te je ono sastavnica razvojno-primjerne prakse (Bredenkamp, 1996). Aktivnosti u odgojno-obrazovnoj ustanovi temelj su u razvoju djeteta. Aktivnosti potiču djecu na samostalnost, na brigu o sebi i drugome, na brigu o prostoru, na svijest o okolini, potiču ih na istraživanje, stvaranje, kretanje, izražavanje i sve ono što djetetu treba kako bi se ono pravilno razvijalo. Vrste aktivnosti podijeljene su s obzirom na razvojne zadatke te po razvojnim područjima.

Razvojne zadaće su temelj orijentacijskog plana za rad s djecom za duže vremensko razdoblje. Zadaće se planiraju za cijelu skupinu, za određenu djecu i pojedinačno za dijete. Zbog preglednosti zadaće se planiraju po razvojnim područjima.

U tjelesnom i psihomotornom razvoju usmjerava se poticanje djece na pokretljivost i pravilno tjelesno držanje u svim prirodnim oblicima kretanja (sjedenje, puzanje, stajanje, hodanje...). Također, potiče se razvoj hvatanja i baratanja s predmetima (senzomotorni razvoj, okulomotorna koordinacija...) i razvoj posebnih motoričkih vještina (igre, sportovi...).

Socio-emocionalni razvoj i razvoj ličnosti važan je za socijalne interakcije, socijalne vještine i emocionalni razvoj u kojem je naglasak na temperamentu, iskazivanju i reguliranju emocija. U navedenom razvoju važan je i razvoj pojma o sebi s naglaskom na samostalnost, samopouzdanje i samovrednovanje te moralni razvoj s naglaskom na prosocijalni razvoj i stvaranje vrijednosnog sustava.

U spoznajnom razvoju se fokusiramo na razvoj osjeta i percepcije te stvaranje pojma i uočavanje veza i odnosa među predmetima i pojavama. Razvoj mišljenja, pažnje i koncentracije u spoznajnom razvoju značajni su za dijete.

Kada govorimo o komunikaciji, izražavanju i stvaralaštvu znači da posvećujemo pažnju primarno govornom razvoju koji se odnosi na artikulaciju, rječnik, jezik, a onda i na razvoj komunikacijskog sustava. Komunikacijski sustav može biti verbalan, neverbalan i simbolički. Također, djeca se na različite načine izražavaju pa time imamo i različite oblike izražavanja kao što su: govorni, scenski, likovni, glazbeni, tjelesni, itd. U komunikaciji, izražavanju i stvaralaštvu postoji još jedan nezanemarivi razvoj, posebice u specijaliziranim programima – razvoj stvaralaštva u različitim područjima izražavanja.

Važno je da dijete u dječjim vrtićima i drugim oblicima izvanobiteljskog života ima mogućnosti za uspješno proširivanje i uspostavljanje emocionalnih i socijalnih veza, kvalitetnih odnosa s odraslima i djecom u neposrednoj poticajnoj okolini. U takvoj interakciji dijete može razvijati različite vrste djelatnosti kao što su životno-praktične i radne, društvene i društveno-zabavne, umjetničke, raznovrsno izražavanje i stvaranje djeteta, istraživačko-spoznajne, specifične aktivnosti s kretanjem i raznovrsne igre.

4. DJETETOV RAZVOJ KROZ IGRU

Govoreći o važnosti igre i djetetovog razvoja povezanog s njom, Pellegrini i Perlmutter, 1989; O'Neill-Wagner, Bolig i Price, 1994; Bolig i dr., 1998 ističu kako je „Igra je esencijalni dio svakodnevnog djetetova života i od vitalne je važnosti za razvoj djeteta. Kroz igru dijete istražuje svijet i razvija praktične vještine. Ona je ključna za tjelesni, emocionalni i duhovni razvoj; za spoznajni razvoj, kao i za usvajanje vještina socijalnog ophođenja i ponašanja.“ (HampshirePlayPolicy Forum 2002: 1).

Stegelin (2007) govori o tome kako zagovaratelji važnosti igre i njezine uloge u djetetovu razvoju mogu koristiti sljedeće ključne elemente u definiranje same igre:

- a) Igra prvenstveno zahtijeva specifične uvjete zaštite i psihološke sigurnosti koje su ključne za angažiranje djeteta u opuštenim, otvorenim i istraživačkim aktivnostima,
- b) Igra podrazumijeva istraživačka ponašanja koja uključuju manipulaciju predmetima, igračkama i ostalim materijalima, a ova istraživačka priroda igre često prethodi stvarnoj fokusiranoj igri usmjerenoj na istraživanje i spoznavanje,
- c) Igra je važno evolucijsko ponašanje koje je ključno za zdrav razvoj u svim djetetovim područjima: socijalnom, spoznajnom, komunikacijskom, tjelesnom i kreativnom,
- d) Igra je ponašanje koje održava zdrav odnos djeteta s njegovim užim i širim sociološkim i kulturološkim okruženjem.

Klarin (2017) ističe kako igra utječe na određene razvoje djeteta, točnije na tjelesni, kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj. Tu istu podjelu našli smo i kod Lazara (2007) koji naglašava da je dokazano kako je igra temelj dječjeg razvoja odnosno tjelesnih, socijalnih, intelektualnih i socio-emocionalnih sposobnosti.

Govoreći o tjelesnom razvoju djeteta, važno je napomenuti kako dijete kroz igru razvija tjelesnu snagu te usavršava svoju motoriku. Upravo dinamičnost same igre i različiti pokreti tijela pozitivno djeluju na tjelesni aspekt razvoja djeteta. Igra pruža djetetu mogućnost razvijanja svih motoričkih sposobnosti, kao što su gruba i fina motorika, spretnost, koordinacija oka i ruke, koordinacija prstiju, očiju i ruku, pravilno držanje te tjelesno zdravlje. Primjerice, ukoliko dijete ne može koordinirati svoje pokrete pri bacanju i hvatanju lopte, ono će izbjegavati igre loptom. Dijete samostalno

i spontano bira aktivnosti za koje je spremno, stoga ga ne treba požurivati u tom procesu, a kako se ne bi narušila koncentracija samog djeteta tijekom igre, treba izbjegavati prečeste intervencije. Točnije rečeno, ako mu se ponudi gotovo rješenje kojem ne razumije razlog, neće ga moći primijeniti u novim situacijama. Vještina samostalne igre osnova je na kojoj dijete gradi samopouzdanje, jača koncentraciju, osjećaj identiteta, snalažljivost, kreativnost pa ga roditelji u tome trebaju poticati i ohrabrivati (Klarin, 2017). Naglašavajući važnost tjelesnog razvoja govori se i o razvoju motoričkih sposobnosti koje su temeljene na jednostavnijim motoričkim obrascima koji se javljaju u prve tri godine života. Goldberg (2003) ističe kako motoričke aktivnosti pridonose učenju, tj. da pružaju stimulaciju za mozak. Upravo u toj dobi kod djece se snažno počinje razvijati koštano-vezivni i živčano-mišićni sustav. Dijete nauči hodati, trčati, skakati, penjati se, bacati i sl. Isto tako, različiti pokreti pridonose razvoju samog središnjeg živčanog sustava. Peteh (2018) smatra da se raznim sadržajima i oblicima rada razvijaju ruke i prsti te su stoga oni izvor spoznaje, radosti i zadovoljstva. Na razvoj fine motorike djeluje se mnogobrojnim aktivnostima u odgojno-obrazovnom radu s djecom i to igrama igračkama i konkretnim predmetima, raznovrsnim didaktičkim igrama, igrama pomagalima, igrama na igralištu i u slobodnom prostoru, slikovnim aktivnostima, pantomimom, radom po zadatku (lijepljenje, nizanje, građenje, izrezivanje, slaganje, svrstavanje), izrada radnih listova i mnoge druge aktivnosti.

Motorički razvoj u ranom djetinjstvu promatra se kroz dva temeljna razvojna smjera: razvoj grube motorike i razvoj fine motorike (Klarin, 2017). Kada se govori o gruboj motorici, ona je osnova razvoja tzv. velikih mišićnih skupina, a njihovim razvojem djetetu se pružaju, odnosno razvijaju, sve veće motoričke mogućnosti. U razdoblju od druge do treće godine života djetetov hod postaje ritmičniji, dok se ubrzani hod postepeno pretvara u konkretnije trčanje. Razvojem hoda dijete dobiva na spretnosti i elastičnosti pa tako, u okviru igre, može skakati na obje noge, poskakivati na jednoj nozi i sl. S vremenom, dijete postaje stabilnije te se služi rukama za uvježbavanje novih vještina i različitih oblika eksperimentiranja poput bacanja i hvatanja te vožnje bicikla (Klarin, 2017). Prema Vasti i suradnicima (1998) postoje tri temeljne skupine pokreta u dobi između dvije i sedam godina, a to su: pokreti kretanja, pokreti baratanja predmetima i pokreti održavanja ravnoteže. Pokreti kretanja podrazumijevaju hodanje, trčanje, skakanje, preskakivanje, skakutanje na jednoj nozi i penjanje. Pokreti baratanja predmetima obuhvaćaju bacanje, hvatanje i udaranje.

Pokreti održavanja ravnoteže podrazumijevaju savijanje, istežanje, okretanje, njihanje, kotrljanje, izmicanje, držanje glave i hodanje po gredi. S razvojem fine motorike dijete u dobi od dvije do tri godine dobiva mogućnost slaganja konstrukcija od manjih kocaka, počinje se služiti škarama, kistovima te olovkama za crtanje i bojanje (Klarin, 2017). Pričajući o napretku fine motorike, on se može uočiti na dva temeljna područja: a) na području djetetove brige o vlastitom tijelu te b) na razvoju crteža kod djeteta. Drugim riječima, trogodišnje dijete prilikom oblačenja i svlačenja odjeće prilično je nespretno te je upravo usvajanje ovih vrsta vještina izrazito važno te se ono postupno razvija i relativno dugo traje. Drugo temeljno područje, odnosno razvoj vještina razvoja crteža, jednako je važno u aspektu razvoja fine motorike poput oblačenja i svlačenja te su upravo te vještine osnova fine motorike koja kroz rano djetinjstvo pokazuje velik napredak (Klarin, 2017).

Sljedeće izrazito važno područje djetetova razvoja u okviru igre je kognitivni razvoj i njime usko povezani proces učenja. Tijekom samog odrastanja dijete ponajviše uči iz procesa igranja, a igra mu pomaže u stvaranju same pretpostavke za proces učenja (Klarin, 2017). Autori Ungerer i Sigman (1981) naglašavaju kako u razdoblju od trinaestog do dvadeset četvrtog mjeseca života djeteta igra olakšava učenje samog jezika, a Vygotski (1966) ističe da igra ima značajnu ulogu u razvoju djetetova govora. U ranom djetinjstvu dijete pronalazi razliku između značenja i onoga što vidi. Drugim riječima, značenje može biti odvojeno od onoga što dijete vidi, odnosno odvojeno od objekta. Tako, na primjer, komad drveta može predstavljati lutku (Klarin, 2017). Vygotski (1966) spominje kako je dječja igrao prijelaz između razdvajanja misli, odnosno značenja same riječi od objekta koji predstavlja tu riječ, a da upravo kroz igru dijete uči pridavati smisao određenim stvarima, odnosno razvija tzv. simboličko predočavanje. Ungerer i Sigman (1981) govore kako su kognitivni procesi koji su prisutni tijekom igre isti kao i kognitivni procesi prisutni u učenju. U najranijoj dobi od trinaestog do dvadeset četvrtog mjeseca života igra razvija i olakšava učenje jezika (Ungerer i Sigman, 1981).

Fisher i sur. (2013) naglašavaju kako tzv. igre pretvaranja imaju pozitivan učinak na čitanje, socijalne vještine i kreativnost kod djece. Igrom dijete spoznaje i razvija osnovne matematičke sposobnosti kao što su zbrajanje, oduzimanje, jednakost, planiranje, izdvajanje, klasificiranje, mjerenje i sl. Fisher i sur. (2013). Westman, 2003., prema Goldstein, 2012. ističu kako dijete igrom uči i razvija jezične vještine slušajući drugu djecu i odrasle, učenjem novih riječi, razmjenjivanjem riječi i

rečenica, odnosno samom komunikacijom s drugima. Nadalje, Goswami (2015) objašnjava kako djeca koja provode više vremena igrajući se postižu bolje rezultate na mjerenju kognitivnog razvoja, konkretnije, djeca koja se češće igraju tzv. sociodramskih igara kreativnija su u odnosu na djecu koja manje vremena provode u njima.

Autor Russ (2004) u svojem radu spominje povezanost igre i kognitivnih procesa. Navodi i razlikuje određene kognitivne procese koji se pojavljuju tijekom igre, a to su:

- a) organizacija – definiranjem uzroka i posljedica dijete kroz igru uči pričati priče s logičnim redoslijedom,
- b) divergentno mišljenje – kroz igru dijete uči usvajati brojne različite ideje,
- c) simbolizam – kroz igru dijete uči preoblikovati i redefinirati predmete i igračke koji ga okružuju,
- d) fantazije – kroz igru dijete razvija maštu odnosno zamišlja te se pravi da je u različitom vremenu i prostoru.

Treći razvoj kojega Klarin (2017) naglašava kao važan dio razvoja djeteta kroz igru je emocionalni razvoj. Govori kako dijete igrom uči o emocijama, stječe iskustva socijalnog ponašanja, komunicira s drugom djecom te uči surađivati s njima. Tako ono usvaja društvene oblike ponašanja, upoznaje odnose među ljudima i uči regulirati svoje ponašanje i svoj odnos prema drugima.

Izrazito važan pojam, govoreći o dječjem razvoju, a koji povezuje proces igre s emocijama je samoregulacija. Počeci interesa za samoregulaciju dolaze iz ranijih teorija dječje igre koje sugeriraju da je igra platforma za uspostavljanje homeostaze, trošeći višak energije i obnavljajući nedostatak energije (Patrick, 1916, prema Rubin, Bukowski i Laursen, 2009).

Vygotski (1966) smatra da kroz igru, a osobito onu koja ima svoja pravila, stječe kontrolu nad vlastitim emocijama i ponašanjem. Kroz igru dijete uči samoregulirati svoje ponašanje tako što razvija različite mehanizme, modifikacije, promatranja, evaluacije vlastitih emocija, a u svrhu adaptacije na određenu situaciju. Kada se govori o samoregulaciji, ona je jedna od važnijih vještina nužna u razvoju vršnjačkih interakcija (Thompson, 1994). Primjerice, sociodramska igra predstavlja mogućnost razvoja emocionalnog razumijevanja, sposobnosti koja potiče emocionalnu regulaciju, a u skladu s tim istraživanja pokazuju povezanost između igre pretvaranja i „emocionalnog zdravlja“ (Rubin, Bukowski i Laursen, 2009). Uz samoregulaciju i

emocionalnu ekspresiju, kroz igru dijete uči emocionalno razumijevanje (Ashiabi, 2007). Razvija svijest o tome zašto se jedna emocija javlja u sličnim situacijama te da postoje individualne razlike u emocionalnoj ekspresiji (Denham, 1998).

Naposljetku, zdrav emocionalni razvoj omogućuje i zdrav socijalni razvoj koji je jedan od četiri razvoja koje Klarin (2017) spominje kao izrazito važne čimbenike djetetova života. Razvoj, kao takav, u sebi sadržava usvajanje normi, pravila, konvencija ili drugim riječima on je prilagodba na socijalni kontekst, odnosno izrazito bitna poveznica između djeteta i njegova procesa socijalizacije u društvu (Klarin, 2017).

Vasta i sur. (2000) definiraju socijalizaciju kao „proces tijekom kojega društvo oblikuje djetetova uvjerenja, očekivanja i ponašanja“, a prema ovoj definiciji, može se zaključiti kako se putem procesa socijalizacije dijete razvija u smjeru djelotvornog funkcioniranja u socijalnom kontekstu. Jedna izrazito važna odrednica djetetova socijalnog razvoja je njegov odnos s vršnjacima (Cillessen i Bellmore, 2011). Prijateljstvo i odnosi s vršnjacima dramatično se mijenjaju s dobi i to u smjeru veće bliskosti i privrženosti (Berndt i McCandless, 2011). Štoviše, vršnjački odnosi iznimno su važni za socijalni razvoj i psihološku prilagodbu djeteta (Berndt, 2004; Shaffer, 2000). Interakcija među vršnjacima potiče socijalni i osobni razvoj djeteta. Od druge do pete godine života vršnjačke interakcije postaju češće i kompleksnije (Klarin, 2017). Rano djetinjstvo obilježeno je igrom kao dominantnom dječjom aktivnošću. Djeca te dobi imenuju dijete, odnosno prijatelja, s kojim provode vrijeme u igri (Berndt, 1986; Berndt i Perry, 1986). Djeca uče pravila, socijalne uloge, različite socijalne odnose, uče anticipirati ponašanje drugoga, a sukladno tome raste i zanimanje za socijalne kontakte. U funkciji dobi konflikti i agresivno ponašanje, posebice otvoreno agresivno ponašanje među prijateljima smanjuje se u odnosu na pozitivne oblike interakcije, odnosno ponašanja (Klarin, 2017). Prosocijalno ponašanje postaje češće u samom ponašanju djeteta (Parker i sur., 1995). To je razumljivo s obzirom na to da u dječjoj aktivnosti paralelnu igru zamjenjuje zajednička igra koja zahtijeva komunikaciju i suradnju (Klarin, 2017).

O razvojnim promjenama u socijalnim interakcijama predškolske djece prva je govorila Parten (1932, prema Coplan i Arbeau, 2011). Ona opisuje razvojne razine socijalnog sudjelovanja tijekom predškolskog razvojnog razdoblja. Prvu razinu socijalnog sudjelovanja naziva tzv. nesocijalnim ponašanjem koje je obilježeno nedostatkom namjere za samu interakciju. Ovakvu razinu socijalnog sudjelovanja,

odnosno nesudjelovanja obilježava tzv. paralelna igra tijekom koje se djeca igraju, a da pri tome nisu u zajedničkoj interakciji. Sljedeća razvojna razina socijalnih interakcija sadržava tzv. udruženu igra koja uključuje socijalne interakcije tijekom kojih se djeca koriste sličnim predmetima, a da pri tome ne postoji konkretna suradnja među njima. Posljednju razvojnu fazu socijalnih interakcija čini konkretna dječja suradnja koja igra značajnu ulogu u organiziranju zajedničkih aktivnosti i usklađivanju zajedničkih ciljeva. Kasnije su ova dva posljednja oblika socijalnih interakcija, udružena i suradnička, nazvana socijalnom interakcijom.

Coplan, Rubin i Findlay (2006), s obzirom na razvojnu razinu socijalnih interakcija, govore o nesocijalnoj igri koju obilježava samostalna igra (igra u prisutnosti druge djece, ali bez približavanja drugoj djeci) i socijalnoj igri koja podrazumijeva suradnju i socijalnu interakciju. Pri tome tzv. paralelna igra predstavlja funkciju važnog prijelaza u razvoju vršnjačke interakcije predškolske djece.

Stoga, socijalno ponašanje predškolske djece razvija se od promatračkog ponašanja preko paralelne svjesne igre u konkretnu socijalnu vršnjačku interakciju (Klarin, 2015). Promatranje i nesudjelovanje u aktivnostima značajno se smanjuje između treće i pete godine. Sve su češće zajedničke aktivnosti i međusobni razgovori, a pri tome se i krug vršnjaka koji sudjeluje u zajedničkoj aktivnosti širi (Howes i Matheson, 1992).

Tijekom zajedničkih aktivnosti dijete razvija svoje socijalno ponašanje, odnosno razvija svijest o tome što je dijeljenje, suradnja te poštivanje drugoga. Također, u interakciji s vršnjacima dijete uči komunikacijske, kognitivne i motoričke vještine, stoga je razvoj socijalnih odnosa u predškolskom razvojnom razdoblje vrlo usko povezan s kognitivnim razvojem, razvojem govora, emocija, socijalnih vještina i socijalne kognicije (Coplan i Arbeau, 2011).

Pitamic (2013) u objašnjavanju djetetova razvoja povezanog s igrama i aktivnostima govori o četiri razvojne faze, a to su:

- a) razvojna faza od 12 do 18 mjeseci,
- b) razvojna faza od 18 do 24 mjeseca,
- c) razvojna faza od 30 do 36 mjeseci te
- d) razvojna faza od 36 mjeseci nadalje.

Govoreći o prvoj razvojnoj fazi, s 18 mjeseci, stupanj razvoja snage, stabilnosti i koordinacije djeteta takav je da je ono sposobno vući igračke na kotačiće, ubacivati

predmete u posude i potom ih vaditi. Tada se po prvi puta može uočiti umjetnički izražaj uporabom bojica te ostavljanjem njezinih tragova po papiru. Primjerice, igrama i aktivnostima u ovoj razvojnoj fazi djeteta istražuje i razvija svoje osjete, upoznaje se s nestankom i pojavom određenog predmeta te istražuje teksture i uči povezivati predmete sa zvukovima i slikama.

U drugoj razvojnoj fazi hod djeteta se poboljšava, polagano počinje i aktivnost trčanja. Uočava se povećana mobilnost te sposobnosti poput penjanja i spuštanja stubama, držanja za ogradu ili ruku. Uz to, dolazi i do pojave složenijih zamolbi samog djeteta poput: „Daj mi tu igračku!“. Isto tako, dolazi i do pojave radnji i aktivnosti poput udaranja lopte nogom, provlačenja kroz određene predmete te sveukupno poboljšanja i vježbanja djetetove koordinacije (Pitamic, 2013)

Treća razvojna faza o kojoj autorica govori naglašava kako uoči treće godine života djeteta postaje sve pokretljivije te se počinje samostalno služiti predmetima u određenim aktivnostima poput rezanja papira dječjim škarama te obavljanja aktivnosti poput odijevanja i oblačenja/svlačenja. Dolazi i do poboljšanja motoričkih vještina te djeteta postaje sposobno slagati predmete prema veličini. Također, dolazi i do poboljšanja jezičnih vještina te počinje postavljanje i odgovaranje na jednostavna pitanja te djeteta rabi složenije rečenice od pet ili šest riječi. Tako će djeteta prilikom određenih aktivnosti i igara moći raspoznati i imenovati određene boje te ih čak i nabrojiti, iako još uvijek ne može u potpunosti razumjeti koncept brojanja. Često su u ovoj fazi igre i aktivnosti poput plesa te „Igre semafora“ u kojima djeca razvijaju svoju pokretljivost i usavršavaju svoje pokrete. Dolazi i do razvoja kooperativne igre s drugima prilikom „Igre uloga“ te poticanjem korištenja mašte u igrama i aktivnostima (Pitamic, 2013).

U posljednjoj razvojnoj fazi sve je izraženija sposobnost samostalnog odijevanja i razodijevanja te ona utječe na djetetov osjećaj samostalnosti. Isto tako, djeteta sve više poima samog sebe i okolinu, razlikuje mlađu i stariju djece od sebe i sl. Aktivnosti u ovom razdoblju ponajviše su usmjerene na to kako bi djeteta razvilo što bogatiji rječnik te potaknulo zanimanje za priče. Također, aktivnosti potiču pamćenje riječi, priča i predmeta, a to se postiže aktivnostima i igrama poput „U dućanu sam i kupujem“ i „Smišljanje priča“ (Pitamic, 2013).

5. VRSTE IGARA I AKTIVNOSTI

„Aktivnost u vrtiću je način vođenja određenog programa koji vodi do realizacije jednog ili više sadržaja.“ (Gospodnetić, 2011:29). Putem aktivnosti dijete se izgrađuje i ostvaruje.

Aktivnosti su:

- 1) životno-praktične i radne
- 2) raznovrsne igre
- 3) druženja i društveno-zabavne aktivnosti
- 4) umjetničke
- 5) raznovrsno izražavanje i stvaranje
- 6) istraživačko-spoznajne
- 7) specifične aktivnosti s kretanjem

Životno-praktične i radne aktivnosti vezane su uz biološke potrebe, njega djeteta, svlačenje, oblačenje, samoposluživanje, kućni poslovi, njega biljaka i životinja, izrada predmeta i igračaka i dr.

Raznovrsne igre su funkcionalne, simboličke, igre građenja i konstruiranja, igre s pravilima, pokretne igre, matematičke, didaktičke igre, glazbene, likovne, dramske, scenske, istraživačke, društvene i dr

Društvene i društveno-zabavne uključuju druženja više djece i odraslih, zabave, svečanosti, šetnje, tzv. priredbe i dr.

Umjetničke aktivnosti su sve aktivnosti koje uključuju promatranje, slušanje, interpretacije umjetničkih tvorevina za djecu, slikovnice, to su i likovne, književne, glazbene, scenske, filmske aktivnosti.

Raznovrsno istraživanje i stvaranja djeteta podrazumijevaju pjevanje, sviranje, crtanje, slikanje, modeliranje, građenje i konstruiranje, govorno, scensko izražavanje, izražavanje cjelokupnom motorikom, plesanje i dr.

Istraživačko spoznajne obuhvaća istraživačko manipuliranje predmetima, promatranje, upoznavanje nečega ili nekoga, šetnje, posjete, susrete s ljudima različitih profesija, stvaraocima, istraživačke aktivnosti u užem smislu – otkrivanja i jednostavno eksperimentiranje, praktično i verbalnog rješavanja različitih problema, namjerno učenje i vježbanje postupaka, ponašanja, pravila i dr.

U specifične aktivnosti s kretanjem spada plivanje, sanjkanje, koturaljkanje, vožnja bicikla, tjelesno vježbanje, skijanje i dr.

Što se tiče igre, mnogi autori istraživali su proces igre te se nisu uspjeli usuglasiti oko jedne jedinstvene definicije igre i njezine podjele. Podjela koju predlaže Peteh (2018) obuhvaća spontane igre, konstruktivne igre, igre oponašanja i igre simulacije. Spontane igre odnose se na odsustvo posebnih pravila unutar same igre. U konstruktivnim igrama postavlja se cilj prema kojemu se planiraju pojedine aktivnosti. U igrama oponašanja dijete igra ulogu nekog drugog ili predmetima za igru daje osobine izvornih predmeta, a kroz igre tzv. simulacije se oponašaju neke životne pojave, procesi i ponašanja.

Prema Vasti i sur. (2001) postoje dvije osnovne podjele igre, po spoznajnoj (kognitivnoj) razini i po socijalnoj (društvenoj) razini.

Podjela igre po spoznajnoj (kognitivnoj) razini:

1. Funkcionalna igra – dijete promatra i istražuje te razvija svoje funkcije (sposobnosti);
2. Konstruktivna igra – dijete koristi predmet od kojega nešto stvara;
3. Igra pretvaranja – predmet ili osoba predstavljaju nešto drugo;
4. Igre s pravilima – igra u kojoj se koriste već poznata pravila i ograničenja (Starc i sur., 2004).

Podjela igre po socijalnoj (društvenoj) razini:

1. Igre promatranja – dijete promatra druge kako se igraju, ali ne sudjeluje u igri;
2. Samostalna igra – dijete se igra samostalno, bez interakcije s ostalom djecom;
3. Usporedna igra – dijete se igra u blizini drugog djeteta, s istim materijalom, ali bez suradnje;
4. Usporedno svjesna igra – dijete uspostavljajući kontakt očima prepoznaje prisutnost drugog djeteta;
5. Jednostavna socijalna ili povezujuća igra – djeca započinju razgovarati, smiješiti se i međusobno razmjenjuju igračke, kontakt među djecom se povećava
6. Komplementarna i uzajamna igra – vrsta socijalne aktivne igre (npr. Igra „ulovi me – ulovit ću te“);
7. Suradnička igra – igra u grupi radi postizanja nekog cilja (Starc i sur., 2004).

Došen Dobud (2016) navodi da su prve, jednostavne dječje igre, funkcionalne i manipulativne, slične igrama nekih životinja.

Duran (2011) igre pak dijeli u tri kategorije: funkcionalna igra, simbolička igra i igra s pravilima.

Funkcionalna igra nastaje u dječjoj interaktivnosti s okolinom, tj. u dodiru djeteta s fizičkom okolinom. Duran (2003) navodi kako se funkcionalna igra određuje kao igra novim funkcijama koje u djetetu sazrijevaju – motoričkim, osjetnim, perceptivnim. S jedne strane dijete ispituje svoje funkcije, a s druge osobitosti predmeta te je takva igra određena ranom socijalnom interakcijom. Ona započinje već u dojenačkoj dobi. Sandahl (2019) navodi kako je u prve tri godine djetetova života funkcionalna igra najčešći način igranja, ali nije isključena ni poslije toga. To je igra u kojoj dijete isprobava, koristi predmete i materijale te tako razvija svoje sposobnosti, odnosno funkcije. Primjer takve igre jest: dijete trese zvečku, gura loptu, baca predmete na pod.

Simbolička igra jest igra u kojoj djeca rabe predmet ili osobu kao simbol nečega drugog (Starc i sur., 2004). Miljak (2009) navodi kako dijete u simboličkoj igri samostalno uči kako se realni predmeti i aktivnosti mogu zamjenjivati simbolima (igračkama i simboličkim aktivnostima), a kasnije se još učinkovitije mogu zamjenjivati riječima. Sve to dijete uči na prirodan način, igrajući se, čineći te sudjelujući u igri koju organiziraju djeca. Duran (2003) navodi kako simbolička igra nema osnovnih pravila koja određuju redoslijed događanja u igri, ali ima specifična i opća pravila te se javlja sa simboličkom funkcijom oko 18. mjeseca i razvija se kao jedinstvena pojava.

Igre s pravilima su igre koje djeca igraju po unaprijed određenih pravilima koja im omogućuju isprobavanje različitih oblika suradnje, natjecanja, pobjeđivanja i gubljenja, što u konačnici dovodi do razvoja samokontrole (Sandahl, 2019). Dijete takvu igru zatječe u već gotovom obliku te ovladava i stvara nova pravila. Piaget, (1962) prema Duran, (2003) navodi kako su igre s pravilima u skladu sa strukturom dječjeg mišljenja te su povezane s dječjim moralnim razvojem. Neke od takvih igara su igra skrivača, graničara, šah i slično. Kroz ovu vrstu igre dijete uči o poštivanju pravila te kako se nositi s uspjehom ili neuspjehom.

Autori Hutt, Tyler, Hutt i Christopherson (1989) govore o podjeli dječje igre s obzirom na spoznajnu, odnosno kreativnu dimenziju. U skladu s tim razlikuju epistemičku i zabavnu/ludičku igru kao i igru s pravilima.

1. Epistemičke igre (spoznajne) - usmjerene na usvajanje znanja i informacija, rješavanje problema, istraživanje. Ovakve igre promiču učenje i usvajanje kognitivnih vještina te su vođene pitanjem: Što to objekt radi?
2. Zabavne (domišljate, razigrane) - uključuju elemente simbola i fantazije. Tijekom takvih igara dijete odgovora na pitanje: Što mogu s tim objektom učiniti?
3. Igra s pravilima - uključuju vještine i pravila

6. ODGOJITELJ – AKTIVAN SUDIONIČ ILI PROMATRAČ?

Uloga odgojitelja je složena i promjenjiva. Ovisna je o odgojno-obrazovnom procesu, strukturi i zadaći obitelji, metodama te uvjetima rada. Kontinuirano usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje je nužno. Odgojitelj je taj koji istražuje i uči o načinima i strategijama dječjeg učenja, autor je pedagoških puteva i procesa u kojima prevladavaju podijeljenost između teorije i prakse, kulture i praktičnoga područja rada, navodi Previšić (2007). „Značaj i mogućnosti predškolskog razdoblja za djetetov razvoj traži od svih čimbenika, a među prvima od odgojitelja, formiranje odgovarajućeg okruženja koje će maksimalno poticati djetetove aktualne sposobnosti.” (Šagud, 1997: 24).

Osobine koje odgojitelj treba posjedovati kako bi uspješno i indirektno usmjeravao djecu kroz proces istraživanja te stvaranja slike o sebi i o svijetu oko sebe su: inovativnost, kreativnost, originalnost, treba biti osjetljiv za probleme, odgovoran, sposoban i maštovit. Odgojitelj bi trebao imati smisao za humor i biti spretnan u rekonstruiranju ideja i inicijativa djece. Potiče djecu na samostalnost, podrška je djeci te im iskazuje povjerenje u svakom segmentu njihova razvoja (Došen Dobud, 2005). Mora ponuditi poticaje na temelju dječjih interesa i potreba, imajući na umu razvojne mogućnosti djece u određenoj dobi. Odgojitelj i dijete u razvoju projekta djeluju kao partneri učenja, odnosno sustvaratelji znanja i razumijevanja (Slunjski, 2012). Dok odgojitelj promatra, promišlja i osluškuje djecu u istraživačkim aktivnostima, mora voditi računa da poštuje djetetov interes, osigura proširivanje spoznaja i šalje poruke kojima dijete dobiva dojam da ga netko čuje i razumije, kao i to da je slobodno tražiti pomoć ako mu zatreba.

Autori Đuranović i sur. (2020) ističu kako odgojitelji imaju ključnu ulogu u poticanju, ali i suzbijanju dječjega stvaralaštva. Postoji čitav niz aktivnosti koje djeca mogu samostalno razvijati, oslanjajući se samo na vlastitu inicijativu i organizacijske sposobnosti u kojima sudjelovanje odgojitelja nije ni potrebno ni poželjno. Nadalje, potrebno je imati na umu da aktivnosti djece mogu i smiju biti različite od ideja odgojitelja kojima se on u pripremi situacije učenja rukovodio. Tada se vidi fleksibilnost odgojitelja – spremnost na odustajanje od planiranoga ili očekivanoga smjera aktivnosti u korist prihvaćanja onoga kojim ga djeca povedu (Slunjski, 2012).

Važna uloga odgojitelja priprema je poticajna okruženja koje će omogućiti djeci kvalitetnije provođenje istraživačko-spoznajnih aktivnosti. Pripremajući takav prostor potrebno je pripremiti ga u skladu s dječjim trenutačnim potrebama, interesima i razvojnim karakteristikama. Rad na projektima pred odgojitelja postavlja prilike da s djecom zajedno istražuje i uči o različitim tematikama, istovremeno povezujući odnose između njih. Koristeći sve navedeno nastaju holistički integrirana znanja, sposobnosti, iskustva i vještine što djecu pripremaju ne samo za školski kontekst, već i život. „Dokumentiranje podrazumijeva sustavno prikupljanje dokumentacije (etnografskih zapisa) koja omogućuje promatranje i bolje razumijevanje akcija djeteta, a time i osiguranje kvalitetnije potpore njegovu razvoju. Ona pridonosi kreiranju kulture uključenosti i dijaloga između svih sudionika u vrtiću” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Dokumentiranje cijelog procesa u kontekstu odgojno-obrazovne prakse pa tako i istraživačko-spoznajnih aktivnosti važan je segment koji odgojiteljima služi kao posrednik u slušanju djece – praćenja njihovih interesa, trenutačnih razvojnih postignuća i kompetencija. Sustavnim prikupljanjem svih i/ili pojedinih oblika kao što su: „pisane anegdotske bilješke, dnevnik, transkripata razgovora (djece međusobno te djece s odgojiteljima i drugim odraslim osobama), kao i mnoge druge narativne, dječje likovne radove, grafičke prikaze i makete te audio i videozapise, fotografije, slajdove i dr.” (Slunjski, 2012: 82) nastaje okruženje u kojem se dijete može istinski vidjeti, čuti i razumjeti.

Odgojiteljeve uloge u razvoju i odrastanju su različite, on potiče razvoj, pruža emocionalnu potporu, vodi i upravlja, medijator je uspostavljanju i održavanju vršnjačkih odnosa (Howes i Hamilton, 1993, prema Klarin, 2006). Slično tome odgojitelj i u igri ima višestruke uloge koje proizlaze iz karaktera same igre (igra s pravilima, simbolička igra, konstruktivna igra i dr.). Samostalnost djece ne označava da su djeca prepuštena sama sebi već da je uloga u dječjoj igri suptilnija, odnosno indirektna (Kamenov, 2006). Odgojitelj treba biti poznavatelj psihologije dječje igre kako bi znao kada se treba uključiti, a kada isključiti iz igre kada je to potrebno.

Postupcima odgojitelja u dječjoj igri te igrom djece i odraslih posvetili su se različiti istraživači. Šagud (2002) je utvrdila dvadeset i tri kategorije ponašanja odgojitelja u simboličkoj igri. Razvrstala ih je u četiri kategorije: vrlo dobra, dobra, loša i vrlo loša. Kao vrlo dobra ponašanja (postupci) odgojitelja navodi sljedeća:

- a) odgojitelj elaborira dječju igru,
- b) odgojitelj razrađuje djetetovu ideju,

- c) odgojitelj vrednuje djetetovu aktivnost,
- d) odgojitelj potiče samostalnost (Šagud, 2002).

Istražujući uloge odgojitelja u simboličkoj igri djece Šagud (2002) navodi “ kako se u praksi susreću najmanje dvije ekstremne uloge odgojitelja u poticanju i razvijanju simboličke igre: a) direktivna, koja izrijeком određuje gotovo sve bitne elemente igre, i b) nedirektivna, koja neizravnim putem nastoji poticati igru djece“ (Šagud, 2002, 19). Autorica naglašava kako je vrlo teško unaprijed odrediti ulogu odgojitelja u igri (promatrač, suigrač, koordinator) kao uspješnu ili neuspješnu, a da se pri tome ne uzmu u obzir i ostali aspekti.

Hadley (2002) navodi sljedeća dva tipa sudjelovanja odgojitelja u simboličkoj igri djece: a) izvan tijeka igre, i b) unutar tijeka igre. „Kada se odgojitelj nalazi u situaciji da je izvan tijeka igre njegovo sudjelovanje bi trebalo biti usmjereno na poticanje refleksije kod djece, što može izazvati preinake igre i njezino produljenje“ (Hadley, 2002, prema Ashiabi, 2007: 203). Kao primjer takve vrste intervencije, Hadley (2002, prema Ashiabi, 2007: 203) navodi razgovor između dvoje djece koja se igraju s putnim torbama i odgojitelja koji im postavlja pitanja o tome kamo putuju, koga će posjetiti, zašto, na koji način će putovati i tako dalje. „S druge strane odgojitelj koji se nalazi unutar samog tijeka igre preuzima ulogu sudionika“ (Hadley, 2002, prema Ashiabi, 2007: 203), i može s djecom komunicirati na način koji će igru produljiti (Ashiabi, 2007). Naime, nalazeći se u tijeku igre odgojiteljeva komunikacija s djecom je direktna i neposredna (Hadley, 2002). Zbog toga je od esencijalne važnosti da odgojitelj promišlja o tome što će u određenom kontekstu simboličke igre reći (Ashiabi, 2007). Kao primjer intervencije u tijeku igre, Hadley (2002) opisuje postupke odgojitelja vezane uz uočavanje teme interesa djece, ponude svog potrebnog i prikladnog materijala i igračaka za izražavanja različitih simboličkih radnji unutar jednog scenarija igre liječnika, uključujući i papire i olovke. Centar aktivnosti koji je odgojitelj oformio za simboličku igru sastojao se od liječničke ordinacije i ordinacije medicinske sestre sa svim potrebnim materijalima. Odgojitelj se uključio u dječju simboličku igru u ulozu pacijenta objavljujući da mu je nestao zdravstveni karton, što je dodatno potaknulo razvoj postojeće teme igre. Smatra se potrebnim naglasiti kako ulogu odgojitelja u simboličkoj igri djece ne određuje sama dob djece, već i konkretna situacija unutar koje se igra odvija. Upravo iz navedenog razloga se smatra da je uloga odgojitelja u simboličkoj igri vrlo kompleksna jer od odgojitelja zahtijeva promišljanje, razumijevanje

i provođenje prikladne intervencije koja se može očitovati u ponudi dodatnog materijala i/ili sudjelovanja odgojitelja u igri kao suigrača i/ili prikladne interakcije između djece i odgojitelja i/ili promatranja i dokumentiranja igre.

7. KONFLIKTNE SITUACIJE – KAKO IH SPRIJEČITI?

Važan faktor kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa jest interakcija sudionika procesa; roditelja, djece i same predškolske ustanove. Sudionici su odgovorni za određivanje kvalitete socijalnog okruženja predškolske ustanove, stoga je bitno da odnosi sudionika odgojno-obrazovnog procesa budu partnerski i podupirući (Bosak, 2022).

Odgojitelj će u svom odgojnom-obrazovnom radu naići na puno prepreka te na isto toliko stresora. Na odgojitelju je kako će reagirati na spomenuto, imajući u vidu činjenicu da je on odgovoran tijekom njegova odgojno-obrazovna rada. Puno faktora uključuju konflikt i situacije koje će se zasigurno dogoditi, neke je moguće predvidjeti i spriječiti, a neke ne.

Kako bi se spriječile konfliktne situacije između roditelja i odgojitelja potrebno je usmjeriti svoju pažnju na razvoj odnosa roditelja i odgojitelja u periodu adaptacije, s obzirom na to da je adaptacija prvi kontakt roditelja i djeteta s jaslicama.

Djeca, kao i odrasli, teže uspostavljanju ravnoteže između svojih potreba i želja te onog što im društvo nameće. To uspostavljanje ravnoteže nazivamo adaptacijom, tj. prilagodbom. Prvu prilagodbu izvan vlastitog doma djeca najčešće proživljavaju dolaskom u jaslice ili vrtić. Period prilagodbe u kontekstu jaslica nije jednostavan jer za sve sudionike predstavlja vrijeme pojačanog stresa. Prilagodba će trajati onoliko koliko njemu, djetetu kao jedinstvenoj osobi, treba da prihvati sve segmente situacije u kojoj se nalazi. U ovom periodu djeca će pokazivati nezadovoljstvo, strahove i eventualne probleme koje imaju, kroz tjelesne, emocionalne i ponašajne manifestacije. Kao najveći i najčešći strah, odnosno problem tijekom prilagodbe javlja se separacijska anksioznost. Djeci se može pomoći u rješavanju svojih strahova i sumnji te je poželjno da odrasli, koji su uključeni u proces, budu ti koji će djeci biti podrška i oni koji će im pružiti potrebnu pomoć (Bosak, 2022).

Dakle, adaptacija je period pojačanog stresa za sve uključene (djecu, roditelje i odgojitelje), od velike je važnosti da se odnosi razvijaju u pozitivnom smjeru te da se temelje na međusobnoj podršci, razumijevanju i kvalitetnoj komunikaciji.

Konfliktne situacije se mogu dogoditi: a) između roditelja i odgojitelja, b) između odgojitelja i djeteta, c) odgojitelja i odgojitelja te d) između djeteta i djeteta. Kako bi se

sprejeli konflikti potrebno je puno komunikacije, dogovora i jasno postavljenih pravila i granica.

Od velike je važnosti pružiti roditeljima, kako i djetetu, podršku i razumijevanje, pogotovo onima kojima je to prvi susret s jaslicama i prilagodbom. Treba pokazati empatičnost prema svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, kao što treba dobro iskoristiti naučene komunikacijske vještine. Odgojitelj treba koristiti i vještine asertivnosti, ne dopustiti vlastitim predrasudama i stereotipima da utječu na ponašanje ili kvalitetu komunikacije.

Kada je riječ o djeci, najvažnije je zadovoljiti njihove primarne (fiziološke) potrebe u koje ubrajamo potrebu za hranom, vodom, zrakom i spavanjem, a nakon toga i ostale psihosocijalne potrebe.

Kod djece jasličke dobi, kada dolazi do konflikta, dolazi iz razloga drugačijih nego je to kod starije djece. Gabriele Haug-Schnabel u svojoj knjizi "Aggression bei Kindern" iz 2009. godine navela je najvažnije rezultate švicarske studije. Naime, kod djece od 8 mjeseci utvrđena su dva glavna motiva. Prvi motiv je prekinuta aktivnost u kojem dijete želi vratiti objekt s kojim se igralo kako bi nastavilo aktivnost kojom se bavilo. Čim je dijete izgubilo interes za igračkama došlo je do prekida konflikta. Svijest o posjedovanju u toj dobi još ne igra nikakvu ulogu, budući da je pretpostavka svjesno razlikovanje između sebe i drugih (samoprezentacija) koje se razvija tek nakon 18. mjeseci starosti. Drugi motiv je znatiželja i eksploracijsko ponašanje. Djeci pobuđuje interes neka stvar kod drugih i pokušavaju je oduzeti. Objekt koje drugo dijete drži u ruci osobito je atraktivan ukoliko je u pokretu te ga oba djeteta žele istražiti. Nakon 14 mjeseci starosti dodaju se daljnji motivi konflikta, želi se čim prije zadovoljiti potreba, kad je ona zadovoljena, objekt postaje nezanimljiv. U toj dobi javlja se i želja za djelovanjem. Dijete vidi samog sebe kao uzročnika, počinje razumjeti tko je ono zapravo i tko stoji nasuprot njemu te koje se interakcije mogu događati. Dijete staro 22 mjeseca produbljuje konfliktne teme. Počinje braniti svoj „posjed“ te upotrebljava zamjenicu „moje“. Prisvaja objekte i sakuplja igračke iako se njima ne želi igrati. Važno mu je da posjeduje neke stvari.

Sljedeći motivi konflikta su traženje kontakata i uzbuđenja. Agresivno ponašanje ima za cilj privući pažnju na sebe i tako doći u kontakt s drugom djecom i odgojiteljima, a jednostavni razlozi za to mogu biti usamljenost ili dosada. Tim načinom djeca dobivaju jednu vrstu pažnje koja im je u nekim slučajevima bolja nego nikakva reakcija.

Odgojitelj mora biti svjestan motiva agresivnog ponašanja i ne smije koristiti ni primjenjivati kazne zbog dječje znatiželje.

Zbog povećane mobilnosti i jačeg ispoljavanja snage kod djece pri kraju prve godine života sve češće dolazi do spomenute agresije i nepoštivanja granica. Djeca pretpostavljaju da je odrasla osoba jača i da vlada situacijom. U svrhu orijentacije za vlastito ponašanje i kao model vlastita ponašanja djeca koriste emocionalni signal odgojitelja kod nesigurnosti što znači da odrasla osoba mora pravovremeno i jasno reagirati. Mora prekinuti konflikt između dvoje djece na način da stane između njih, jasno i dosljedno i tiho s njima razgovarati u razini njihovih očiju. Najbolje ih je držati ili barem doticati i oslovljavati imenom kako bi dijete znalo na koga se rečeno odnosi i kako bi mu održali pažnju i usmjerili željeno ponašanje. Takav stav odgojitelja pokazuje kako odrasla osoba ima kontrolu nad situacijom i zna rješenje problema. U konfliktnim situacijama ne smijemo zaboraviti potrebe pojedinačnog djeteta. Ne podnose sva djeca dodir te bi ih to moglo potaknuti na daljnju agresiju, ako bismo ih pokušali zadržati. Djeci je potrebno postaviti jasne granice – one vlastite i prema njihovim vršnjacima i partnerima za interakciju. Djeci je potrebno dati prostor za istraživanje i ne koristiti zabrane. Djeca su tada poslušnija jer im dajemo potrebni prostor za samostalno istraživanje, a poticajno okruženje prilagođeno djetetu omogućava ispunjenje potreba male djece, bez da se svugdje postavljaju granice.

Što se tiče roditelja i same suradnje ona podrazumijeva komunikaciju između odgojitelja i roditelja, odnosno roditeljskog doma i ustanove. U suvremenom odgojno-obrazovnoj praksi govori se o partnerstvu između obitelji i odgojno-obrazovne ustanove. Pod time se podrazumijeva da se roditelj aktivno uključuje u rad ustanove i odgojno-obrazovni proces kod svojeg djeteta. Rad s roditeljima sadrži sve oblike kontakta, od onih neformalnih do zajednički planiranih aktivnosti odgojitelja i roditelja (Ljubetić, 2011).

Dobrom suradnjom se ostvaruje kontinuitet u odgoju i obrazovanju i svakom djetetu omogućava razvoj u sredini koja će djelovati poticajno na razvoj svih njegovih potencijala, u kojoj će se brinuti o njegovim specifičnostima, gdje će se ono osjećati sigurno, voljeno, prihvaćeno, zadovoljno i sretno. Za razvijanje i unapređivanje suradnje i boljih odnosa odgojitelja i roditelja potrebno je i mijenjati neke navike u komunikaciji koje mogu poremetiti međuljudske odnose kao što su npr. okrivljavanje, žaljenje, prigovaranje, prijetnje, potkupljivanje, kritiziranje, kažnjavanje. Dobre navike

u komunikaciji koje poboljšavaju međuljudske odnose su: ohrabrivanje, vjerovanje, podržavanje, poštovanje, prihvaćanje, pregovaranje, slušanje.

Kod djece koja pokazuju agresivno ponašanje suradnja odgojitelja i njihovih roditelja najčešće će sadržavati i elemente savjetovanja. U procesu savjetovanja odgojitelj pokušava pomoći roditelju da bolje razumije djetetov razvoj, njegove reakcije i ponašanje te da zajednički djeluju na djetetove, ali i roditeljske reakcije, razmišljanja i osjećaje.

Svaki pokušaj savjetovanja treba biti unaprijed isplaniran. I roditelj i savjetnik moraju odvojiti dovoljno vremena za razgovor te oboje trebaju upotrebljavati jezik prihvaćanja i razumjeti unutarnju motiviranost ponašanja. Bitno je da se roditelj ne osjeća kao da mu odgojitelj nameće svoje stavove i mišljenja, jer će tada stvoriti otpor i neće biti nikakvog efekta ni napretka. Roditelj mora steći povjerenje u odgojitelja i obrnuto te jednako tako mogu zajednički raditi za dobrobit djeteta, što je zapravo i krajnji cilj suradnje (Bouillet, 2010).

8. OPREMLJENOST U JASLICAMA

Prostorno i materijalno okruženje u odnosu na razvojne potrebe djeteta izrazito su bitne stavke dječjih vrtića, a ponajprije jaslica. Spomenuti aspekt naposljetku utječe na cjelokupan razvoj djeteta odnosno na razvoj optimalnog institucionalno odgojno-obrazovnog procesa u odnosu na samo dijete.

Dječje jaslice su oblik institucionalne skrbi, odgoja i obrazovanja djece od navršenih godinu dana do 3. godine starosti. Razvoj motorike, prvo grube, a potom i fine, razvoj koordinacije, razvoj svijesti o sebi, razvoj samostalnosti obavljanja životnih potreba i mnoge druge sposobnosti razvijaju se upravo u ovom periodu djetetova života.

Kompetentni odgajatelji imaju ulogu brinuti o zadovoljavanju potreba djece jasličkog uzrasta te im je za to potreban kvalitetan prostorno - materijalni kontekst kako bi im uz pomoć materijala i instrumenata pružili ono što im je potrebno u datom trenutku. Upravo, autorica Slunjski (2008) naglašava kako: „Kvalitetno prostorno materijalno okruženje nezaobilazna je pretpostavka kvalitete življenja, odgoja i učenja djece u vrtiću“. Isto tako, prostor dječjih jaslica treba biti „lišen kiča“ i neestetskih ukrasa koji nemaju nikakvu umjetničku vrijednost za dijete, a u suprotnom treba biti ispunjen dječjim radovima koji su trajni zapis njihove emocije, stanja i razvoja. Takvo uređenje šalje djeci poruku kako se njihov rad cijeni (Slunjski, 2008).

Autor Stokes Szanton (2005) ističe kako prostor treba biti primjereno osvijetljen, poželjnije prirodnim svjetlom. Ugođaj vrtića i sobe dnevnog boravka treba biti topao, ugodan i potrebno je da prevladava tzv. obiteljska atmosfera. S obzirom na to da djeca te dobi najviše vremena provode na podu, treba obratiti pažnju na to da je pod zagrijan, a sama soba da nije previše ni hladna ni topla. Naime, potrebno je i često provjetravanje prostorija, ali bez propuha ili izloženosti ventilatora dohvat djece. Vlaga prostorije se treba spriječiti jer je najčešći uzročnik plijesni i bakterija. Bučne prostorije vrtića trebaju biti odvojene od mirnih kako bi se zadovoljile potrebe dojenčadi i male djece u oba prostora. Također, sukladno tome prostori za bučnu aktivnu igru trebaju biti odvojeni unutar sobe od prostora za mirnu igru. Namještaj, odnosno stolice i stolovi trebaju odgovarati dječjem uzrastu, a materijali dostupni na niskim policama (Berk, 2007). Djeca su, neovisno o dobi, radoznala i stalno u pokretu, pa je mogućnost

od ozljede uvijek prisutna, no to ne treba spriječiti pružanje materijala koji su potencijalno opasni (npr. škare), ali treba ih ponuditi uz posebnu pažnju odgojitelja.

Prema Stokes Szanton (2005) namještaj treba biti čvrst i siguran, stabilno pričvršćen, stolice i stolovi udaljeni od prozora i polica kako bi se spriječilo dječje penjanje i izvrtnje. Igračke trebaju biti lako dostupne djeci na niskim policama kako bi ih djeca vidjela i služila se njima. Otvori raznih veličina trebali bi biti zatvoreni kako djeca ne bi gurala prste u njih te električne utičnice trebaju biti pokrivene. Djeca ovog uzrasta istražuju okolinu ustima pa treba ukloniti predmete koje bi mogli progutati te izazvati zdravstvene probleme. Drvene igračke bi trebale biti glatke i izbrušene kako bi se izbjegle ozljede i ogrebotine. S obzirom na to da djeca uče po modelu, važno je odgajateljevo ponašanje prema materijalima (npr. nježno postupanje i čuvanje materijala, nemarno, grubo ponašanje i lomljenje) te ono može poticati (ne)željeno ponašanje i kod djece.

Svaka soba dnevnog boravka trebala bi sadržavati tzv. kut za osamu koji se može opremiti velikim kartonskim kutijama položenim na stranu kako bi se djeca mogla izolirati ukoliko to žele (Schäfer, 2015). Prema Slunjski (2008), ogledalo se može nalaziti na raznim mjestima u sobi kako bi se djeca mogla vidjeti u raznim aktivnostima i situacijama. Prostor za razvijanje kretanja i pokretnih kompetencija u sobi dnevnog boravka može sadržavati strunjače, zidne ljestve uz rub strunjače, klupice za penjanje i skakanje s nje ili stepenice koje vode na tobogan za koordinaciju pokreta. Ako je skupina djece do godine dana, tada je dobro postaviti gimnastičke predloške presvučene mekom perivom plahtom.

Kretanje je iznimno prisutno kod djece jasličke dobi. Neovisno o tome uče li tek hodati ili puzati, kretanje je važno za unapređenje cjelokupnog psihosomatskog i intelektualnog razvoja, percepciju, otkrivanje sebe i okoline te sagledavanje i orijentaciju u prostoru (Došen-Dobud, 2004).

Dječji vanjski prostori mogu biti opremljeni ljuljačkama ili prostorima za igru s pijeskom, toboganima ili drugim materijalima koji potiču djecu na igranje i kretanje. Vanjski prostor, u kojem borave djeca jasličke dobi, potrebno je osigurati, omogućiti im prostor gdje mogu puzati bez opasnosti od sudaranja s djecom koja hodaju i trče. Potrebno je maknuti opasne materijale i često provjeravati sigurnost i ispravnost sprava u dvorištu. Poželjno je da površina igrališta bude prekrivena materijalom koji će ublažiti posljedice pada (Stokes Szanton, 2005). Dvorište treba biti ograđeno, a ako sadrži vodenu površinu ona također treba biti ograđena. Stokes Szanton (2005) u

Kurikulumu za jaslice ističe kako vanjski prostori trebaju imati opremu za penjanje i vožnju, pješčanik i ljuljačke, a ispod penjalica i ljuljački potrebno je postaviti sigurni materijal koji će ublažiti posljedice pada. Sva oprema i materijali za igru na otvorenome moraju biti prilagođeni isključivo djeci jasličke dobi. Uz to, navodi kako bi djeca trebala što češće boraviti na otvorenom prostoru i biti u mogućnosti šetati u pratnji odgajatelja i izvan jaslica, po parku i susjedstvu. Isto tako, Nacionalni kurikulum (2015) te Mlinarević i Marušić (2005) smatraju da je dijete aktivni sudionik zajednice te najbolje sudjeluje u njoj kao član ukoliko se u njoj kreće i istražuje.

9. ORGANIZACIJSKI PROSTOR SOBE U JASLIČKOJ SKUPINI

Pojmovi koji najbliže opisuju kako treba razvijati odnosno organizirati fizičko okruženje u jaslicama, a koje istodobno podupire njihovo odrastanje i pomaže u svladavanju prijelaza iz svijeta malih beba u svijet predškolaraca jesu: jednostavnost, odvajanje, mekoća, osjetilnost, poticajnost, stabilnost, sigurnost, higijena (Young Children, 1998).

a) Jednostavnost

Govoreći o ovom pojmu, treba naglasiti kako jednostavno uređenje soba djeci jasličke dobi omogućuje različitost primjerenih iskustava i oni se u takvim prostorima osjećaju ugodno. Ono što omogućuje jednostavno kretanje kroz sobu su tzv. četiri osnovna centra aktivnosti te upravo oni djeci pružaju materijale koje vole dijeliti. Četiri osnovna centra aktivnosti u jasličkoj sobi su: centar za razvoj grube motorike, centar za dramske igre, centar za igru s „prljivim“ materijalima te centar za tihe aktivnosti. Oni su smješteni u prostorijama gdje djeca borave te su odvojeni niskim, čvrstim policama.

Centar aktivnosti za grubu motoriku može uključivati različite materijale i opremu poput penjalica, tobogana, tunela, kocaka, igračkica za guranje i povlačenje i sl. Upravo djeca jasličke dobi trebaju mnogo mogućnosti za izazivanje rasta i razvoja svoga tijela te im se to u ovome centru i osigurava.

U centru aktivnosti za dramske igre nalazi se oprema poput štednjaka, sudopera, hladnjaka namijenjenih dječjem uzrastu. Upravo su u ovoj dobi djeca stalno zaokupljena imitiranjem bliskih ljudi u bliskim situacijama te im je potrebno mjesto koje sadržava spomenute materijale i predmete kako bi se čim više osjećali ugodnije te da su u bliskom okruženju (Piaget, 1962). Oprema u ovome centru mora biti otvorena, jer na taj način potiče djecu da istražuju. Isto tako, ormari s odjećom za presvlačenje moraju biti jednostavni i sigurni kako bi se djeca mogla njima služiti bez pomoći odraslih osoba. Ono što se još može iskoristiti u ovome centru su pomični predmeti poput kolica, stare ulaznice, iskorištene kutije i sl. Ovaj centar treba smjestiti blizu centra za razvoj grube motorike kako bi se predmeti i materijali iz oba centra mogli izmiješati i premješati.

Centar za igru s „priljavim“ materijalima obiluje materijalima poput pijeska, vode, boja i sl. Djeca pomoću tih materijala istražuju prirodne i fizičke pojave. Ovaj centar mora biti smješten blizu dovoda vode i imati podne prostirke koje su lako perive. Ovaj centar može sadržavati i slikarske stalke, stolove te pribor za likovne radove. Stolci moraju biti pomični jer djeca te dobi više vole stajati radeći nešto poput slikanja.

Centar za tihe aktivnosti je centar u kojem djeca jasličke dobi uživaju u aktivnostima poput prelistavanja knjiga, igrama s manipulativnim materijalima ili se jednostavno opuštaju. Kada se govori o ovom centru aktivnosti, treba naglasiti kako jaslice trebaju biti mjesto gdje se djeca mogu opustiti, baciti na strunjače, utonuti u meke jastuke i sl. Najčešće sadržava plišane i meke igračke. Također, u centru se trebaju nalaziti niske dječje fotelje u kojima se djeca mogu opustiti i odmoriti.

b) Odvajanje

Zbog činjenice kako djeca jasličke dobi više vole samotne igre često se osjećaju nadmašenim od drugih u grupnim igrama. Upravo zbog toga nužan je prostor koji ih potiče na odvajanje te samostalno provođenje vremena u sobi.

c) Mekoća

Izrazito bitna stavka sobe za djecu jasličke dobi je ta da je za tu skupinu djece od ključne važnosti da prostor u kojemu borave bude što sličniji njihovom domu. Primjerice mekani tepisi, maštovite tapete na zidovima, plišane igračke, tapecirano pokućstvo i sl. Bit je da se „jasličari“ u takvom prostoru osjećaju ugodno. Isto tako, vrlo je važno u odnosu s djecom pokazati nježnost od strane samog odgajatelja. Vrlo je važno svako pojedino dijete pomaziti tijekom dana i to kada ono zatraži.

d) Osjetilnost

Djeca jasličke dobi su tzv. senzomotorički učenici pa je okruženje koje potiče osjetilnost vrlo važno u njihovom razvoju. Takvo okruženje mora biti poticajno za razvoj svih osjetila. Prostor mora imati veliki broj različitih predmeta koji potiču djetetovu želju za istraživanjem (fotografije, crteži, ogledala i sl.). Također, djeca te dobi vole slušati zvukove vjetra, glazbene kutije, radio glazbu, zvukove zvučnih igračaka te glasove odgajatelja. Također, poželjni su i razni mirisi npr. bočice s

mirisima, plastelin, svježe svijeće, sobno bilje i sl. Što se tiče taktilnog osjeta, djeci su izrazito zanimljive neravne površine na podu ili ljepljivi papirići na zidovima te ih vole opipavati prstima i stopalima.

e) Poticajnost

Okruženje u jasličkoj dobi mora biti poticajno odnosno mora sadržavati mnoštvo prikladnih izazovnih materijala za razvoj djetetovih vještina. Primjerice, takvi materijali uključuju stvari poput plastičnih posuda, lonaca, posudica od šminke, tacni, kocaka različitih veličina i sl. Također, poticajni materijal podrazumijeva i korištenje kreda i pastela, papira u rolama, tijesta od brašna i vode te boje. Izrazito je bitno pažljivo utvrditi količinu poticajnog materijala kako ga ne bi bilo previše, odnosno da taj materijal ne bi preplavio djecu koja na kraju ne bi znala što koristiti te bi bila neodlučna i ne fokusirana.

f) Stabilnost

Okruženje u kojemu borave djeca jasličke dobi mora biti stabilno. Također, za djecu spomenute dobi od izrazite je važnosti da znaju što će ih određenog dana dočekati te da im se ne stvaraju situacije u kojima osjećaju nesigurnost. Isto tako, raspored i uređenje sobe ne smije se mijenjati jer „jasličari“ imaju potrebu za rutinom i ponavljanjem te potpunim svladavanjem vještina prije nego se susretnu s novim vještinama. Njihove omiljene knjige, lutke, igračke, pokrivači, jastučići, dude trebaju ostati u sobi sve dok se djeca zanimaju za njih. Materijali u jaslicama trebaju se mijenjati sporo sukladno djetetovim zanimanjima za iste. Kada djeca postanu zrelija, okruženje se može učiniti složenijim te se preurediti, ali uvijek mora biti prisutna stabilnost kako bi se ispunile sve sigurnosne potrebe.

g) Sigurnost

Sigurno okruženje mora biti izrazito bitna stavka u organiziranju sobe djece jasličke dobi. Djecu te dobi karakterizira izrazito visok stupanj znatiželje te malo osjećaja za opasnost uz impulzivne pokrete. Još jedna važna stavka je preglednost. Namještaj i oprema za vanjske prostore moraju biti čvrsti tako da se djeca mogu po njima penjati bez opasnosti od samog pada. Svi predmeti moraju biti veliki kako ih djeca ne bi mogla

progutati ili stavljati u usta. Također, sobu treba svakodnevno pregledavati te tako ukloniti potencijalne nove opasnosti u njoj.

h) Higijena

Osnovna briga u radu s djecom jasličke dobi je kvalitetna higijena. Potrebna su mjesta na kojima radnje poput premotavanja, hranjenja i uspavlivanja moraju biti visoko higijenski sigurna. Budući da se djeca te dobi ponajviše igraju na podu, izrazito je važna higijena, odnosno čistoća samog poda te se predmeti s kojima se djeca igraju svakodnevno moraju čisti i prati (Young Children, 1998).

10. IGRE I AKTIVNOSTI DJECE JASLIČKE DOBI – PRIMJERI DOBRE PRAKSE

10.1. Istraživanje osjeta

Osjeti u igri su djeci prirodna pomagala pri učenju. Djeca otkrivaju i istražuju svijet koji ih okružuje koristeći sva osjetila te sljedeće navedene igre potkrepljuju navedeno (Pitamic, 2013).

a) Igre od 12 mjeseci – navršena godina dana

„Igra skrivača“

Materijal: vaše ruke ili nekakva krpica iza koje se možete sakriti.

Čim se pridobije pozornost djeteta, lice se sakrije rukama ili krpicom. Postavlja se pitanje gdje je lice nestalo, čime se pobuđuje radoznalost kod djeteta. Zatim se teatralno razotkriva, uz mogućnost oglašavanja riječju „BU“. Vrijeme skrivanja se mijenja, a izrazi lica i popratni zvukovi se kombiniraju kako bi se zadržao element iznenađenja koji potiče učenje kod djeteta. Ako se igra provodi sa starijim djetetom, pruža mu se prilika da zamijeni uloge, tako da dijete pokušava sakriti svoje lice ili čak igračku.

Cilj: Aktivnost koja zbližava dijete s odraslom osobom i upoznaje ga s pojmom koncepcije nečijeg nestanka i ponovnog pojavljivanja. Dijete će početi shvaćati da ne mora značiti kako netko nije prisutan samo zato što ga ne vidi.

„Pogodi zvuk“

Materijal: Materijal koji vam je potreban za ovu aktivnost i igru je pladanj, najviše tri predmeta koja proizvode prepoznatljive zvukove i koji su različiti kao što je metalna ili drvena žlica ili kutija pahuljica, ono što je poznato djetetu. Biti će vam potrebna i krpa dovoljno velika da prekrije pladanj.

Opis: Djetetu se kaže da sjedne, a ispred njega se postavi pladanj s odabranim predmetima. Objašnjava se da će se igrati pogađanja zvukom. Pokazuje se svaki predmet u pladnju i imenuje ga. Zatim se pladanj prekrije krpom. Nasumično se

odabere predmet ispod krpe, poput dvije žlice, koje se udare jedna o drugu, dok se djetetu naglašava da pažljivo sluša zvuk koji proizvode. Krpa se uklanja, glasno se izgovara naziv predmeta koji je korišten, a zatim se predmet podiže i pokazuje djetetu. Potakne se dijete da proizvede isti zvuk kako bi moglo čuti i vidjeti koji predmet proizvodi određeni zvuk. Postupak se ponavlja sa svim predmetima u pladnju. Kako dijete raste i razvija samopouzdanje, broj predmeta se može postupno povećavati do maksimalno šest, a zatim se uvode novi predmeti s nepoznatim zvukovima. Kada dijete postane bolje upoznato s predmetima i njihovim nazivima, traži se od njega da pokuša pogoditi koji je predmet proizveo određeni zvuk.

Cilj: Obogaćenje poznavanja različitih zvukova. Dijete će dodatne aktivnosti shvatiti kao poticaj za hrabrost kako bi prepoznao spomenute zvukove i usavršio svoje osjetilo sluha.

„Igra dodira i teksture“

Materijal: Materijal koji je potreban je košara ili posuda za pohranu te 6-8 malih predmeta koji su tvrdi ili mekani (primjerice: drvo, plastelin, plastika ili tkanina). Odaberite predmete kojima je jasna razlika između tvrdog i mekog.

Opis: Košara se odloži ispred, a dijete se smjesti pored odrasle osobe. Započne se s vađenjem predmeta. Prvo se izvadi tvrd predmet i odloži na jednu stranu, zatim se izvadi mekan predmet i odvoji na suprotnu stranu. Jagodicama prstiju pritisne se tvrd predmet uz izgovaranje riječi „tvrd“. Isti postupak ponovi se s mekanim predmetom, ovaj put izgovarajući „mekano“. Djetetu se predaju oba predmeta kako bi opipalo njihovu površinu, kao što je to prethodno učinila odrasla osoba. Dok drži predmete u rukama, ponavljaju se riječi „tvrd“ i „meko“. Iako mlađa djeca u početku možda neće moći imenovati teksture, ponavljanjem igre usvojit će ove riječi. Na kraju, od djeteta se traži da razvrsta preostale predmete u tvrde i mekane.

Cilj: Istraživanje različitih tekstura. Povezivanje tekstura s ljudima, mjestima i dijelovima dana (mekan i nježan pokrivač znači sigurnost, dok sjajna i plastificirana kabanica znači da vani kiši).

18 mjeseci – 1,5 godina

„Osjetilna šetnja“

Materijal: Materijali koji će biti potrebni za ovu aktivnost su: 4 jastuka bilo koje veličine (ako je moguće, odaberite jastuke različitog sastava), uzorci tepiha, kratki tepih, podložak za ulazna vrata (ne onaj koji je hrapav), veliki komad folije sa zračnim mjehurićima. Bit će potreban i velik prostor (može biti i na otvorenom ili u zatvorenom). Od spomenutih predmeta izrađuje se ravna staza, pri čemu svaki predmet ima drugačiju teksturu.

Opis: Odrasla osoba vlastitim primjerom pokazuje djetetu kako hodati stazom, držeći ruke izbačene u stranu kako bi zadržala ravnotežu. U početku se djetetu pomaže tako što ga se drži za obje ruke. Kada dijete stekne sigurnost u izvođenju ove aktivnosti, omogućuje mu se da samostalno napravi nekoliko koraka kako bi isprobalo, uz stalnu prisutnost i podršku, budući da može izgubiti ravnotežu. Hodanje po jastucima predstavlja najzahtjevniji dio za dijete, pa mu se pruža ruka kako bi lakše zadržalo ravnotežu. Kada dijete savlada zadanu stazu, raspored površina može se promijeniti i dodati nove teksture. Aktivnost se može proširiti započinjanjem s ravnom stazom koja završava zavojem, čime se dodatno potiče koordinacija i ravnoteža djeteta.

Cilj: Razvijanje dodira osjeta. Razvijanje vještine održavanja ravnoteže.

24 mjeseca – 2 godine

„Pogodi voće i povrće“

Materijal: 3 komada voća ili povrća različitih veličina, oblika i tekstura (primjerice jabuka, banana, krumpir), prekrivalo za oči.

Opis: Djetetu se objašnjava da će mu biti pokazano kako se igrati pogađanja voća i povrća. Zatraži se od djeteta da pomogne donijeti voće ili povrće na predviđeno mjesto za igru, poput poda ili niskog stolića. Voće i povrće odlaže se na sredinu predviđenog mjesta zajedno s pokrivalom za oči. Prvo se s djetetom utvrđuju imena odabranog voća i povrća. Pokazuje mu se kako staviti pokrivalo za oči. Odrasla osoba uzima voće ili povrće u ruku, polako ga opipava i komentira njegov oblik,

veličinu i teksturu. Pogodi se o kojem se voću ili povrću radi i naglas izgovori njegov naziv. Nakon toga skida se pokrivalo za oči i predaje djetetu kako bi se i ono okušalo u igri. Ako se dijete uzruja zbog pokrivala za oči, predlaže mu se da zažmiri ili prekrije oči rukama. Kada dijete uspješno identificira tri različita voća ili povrća, dodaju se još jedan ili dva predmeta, postupno povećavajući broj do maksimalno šest. Biraju se voće i povrće različitih tekstura i oblika. Tijekom igre uvode se nove riječi za veličinu i oblik, poput: dugačko, kratko, veliko, malo, tanko, debelo, okruglo, šiljasto. Polako se uvode i nove riječi za uspoređivanje tekstura. Nakon ove aktivnosti, može se organizirati razvrstavanje – voće se odvaja od povrća ili se svi predmeti razvrstavaju prema obliku ili boji.

Cilj: Razvijanje osjeta dodira istraživanjem oblika i teksture različitog voća ili povrća.

„Pitam se, pitam“

Materijal: razni predmeti poput ključeva, soli ili pijeska, riže, pikula ili dugmadi, LEGO kockice ili čajna žličica (može se odabrati i drugi predmeti), posude u koje će te ubaciti odabrane predmete: kutije s poklopcem, plastične posude s poklopcem, neprozirne staklenke s poklopcem.

Opis: Odabrani predmeti ubacuju se u pripremljene posude, koje se potom spuštaju na pod. Odrasla osoba sjeda uz posude i poziva dijete da joj se pridruži. Pogledom usmjerava pažnju djeteta, spušta prst na svoja usta, a zatim ga prinosi uhu, signalizirajući djetetu da treba biti tiho i slušati. Objasnjava se da je u svakoj posudi sakriven predmet te da će pregledati gdje se što nalazi. Odabere se jedna posuda, podigne i protrese pored uha, naglašavajući važnost trešnje posude uz uho kako bi dijete povezalo sluh s ušima. Potom se djetetu daje prilika da uzme posudu, učini isto i pokuša pogoditi koji predmet proizvodi zvuk koji čuje. Ako je zadatak težak, odrasla osoba navodi predmete koji se nalaze u posudama kako bi pomogla djetetu. Kada dijete pogodi, posuda mu se pruža kako bi provjerilo i vidjelo je li u pravu. Aktivnost započinje s posudama koje se lako otvaraju, a kasnije se prelazi na posude s poklopcima na navoj. Kada dijete postane vješto u prepoznavanju svakog zvuka i uspješno otvori svih šest posuda, izazov se može povećati ubacivanjem jedne posude u drugu kako bi igra bila zanimljivija i zahtjevnija.

Cilj: Usavršavanje djetetovog sluha, obogaćivanje znanja i razvijanje mišića prstiju.

36 mjeseci – 3 godine

„Razvrstaj ih“

Materijal: 4-6 velike dugmadi različite vrste (dovoljno velike da ne predstavljaju opasnost od gušenja), dovoljno malih posuda za svaku vrstu dugmadi.

Opis: U sredinu se postavlja posuda sa svom dugmadi, dok se druge posude raspoređuju u krug oko glavne posude. Odrasla osoba pita dijete jesu li sva dugmad iste boje ili oblika te mu objašnjava da treba razvrstati dugmad u različite posude. Igra započinje tako da odrasla osoba u svaku posudu odloži određenu vrstu dugmeta, pokazujući djetetu kako se dugmad razvrstava. Nakon toga, djetetu se daje zadatak da samostalno razvrsta preostalu dugmad u posude. Kada dijete završi s razvrstavanjem, igra se može ponoviti ako dijete to želi. Nije potrebno ograničiti se samo na dugmad – u igru se mogu uključiti i drugi predmeti poput komadića tkanine, igračka autića, figurica životinja ili bilo čega drugog što može poslužiti za razvrstavanje.

Cilj: Istraživanje predmeta i razvrstavanje u skupine. Zadovoljavanje prema redu, stjecanje znanja o svijetu koji ih okružuje.

10. 2. Razvoj koordinacije

Djeca uživaju u usvajanju novih tjelesnih vještina koliko i jezičnih. Uspostava nadzora nad tijelom osnažuje djetetov karakter i potiče samopouzdanje. Navedene igre potiču razvoj svih motoričkih vještina (Pitamic, 2013).

18 mjeseci – 1,5 godina

„Gdje to ubaciti?“

Materijal: izbor predmeta ili kockica različitih oblika (trokutasti, četvrtasti ili okrugli oblik), kartonska kutija, škare ili skalpel.

Opis: Prikupe se predmeti različitih oblika, poput trokutastih, četvrtastih i okruglih. Na vrhu kartonske kutije izrežu se otvori koji odgovaraju oblicima predmeta, s tim da otvori budu malo veći od predmeta. Ostatak kutije zatvori se i pričvrsti selotejpom kako se ne bi mogla otvoriti. Djetetu se daje jedan predmet. Odrasla osoba pomaže mu da opipa rubove predmeta kako bi steklo dojam o njegovom obliku, a zatim mu pokazuje pripadajući otvor na kutiji kako bi ga prepoznalo i zapamtilo. Objašnjava se djetetu da predmet treba ubaciti kroz odgovarajući otvor. Ako dijete ne može pronaći pravi otvor, pruža mu se pomoć. Aktivnost se ponavlja sa svim preostalim predmetima i oblicima. Kako dijete stječe samopouzdanje, zadatak se ponavlja od početka kako bi se provjerilo može li samostalno ubaciti predmete u odgovarajuće otvore. Kada se dijete upozna s oblicima, uvode se riječi koje ih opisuju. Predajući predmet, odrasla osoba imenuje njegov oblik i podsjeća dijete na osjećaj koji ostavlja u ruci. Na primjer: „Ovo je trokut. Trokut ima tri strane.“ Kada dijete svlada ovu aktivnost, zadatak se može učiniti zahtjevnijim promjenom veličine i oblika otvora te pripadajućih predmeta na istoj kartonskoj kutiji, čime se dodatno potiče razvoj djetetovih vještina.

Cilj: Razvoj koordinacije oka i ruke.

„Zakotrljaj loptu“

Materijal: velika lagana lopta

Opis: Odrasla osoba sjedne na pod nasuprot djetetu i raširi noge. Djetetu se kaže da sjedne na isti način, čime se definira područje igre i stvori prepreka preko koje lopta neće prolaziti. U početku se lagano kotrlja lopta prema djetetu i traži se od njega da je zaustavi rukama. Ako je potrebno, odrasla osoba pokaže djetetu kako to učiniti. Nakon toga, djetetu se kaže da loptu zakotrlja prema odrasloj osobi. Kada dijete počne to raditi sa samopouzdanjem, odrasla osoba se pomiče unatrag. Kako dijete svlada kotrljanje lopte na toj udaljenosti, odrasla osoba se ponovno pomiče, čime se postepeno povećava izazov. Kada dijete savlada vještinu kotrljanja lopte s većom, laganom loptom, ona se zamjenjuje manjom loptom kako bi se dodatno povećala preciznost i koordinacija djeteta.

Cilj: Razvoj grubih motoričkih vještina i koordinacije oka i ruke.

„Kako povlačiti kartonsku cijev?“

Materijal: zvonce ili bilo koji manji predmet širi od otvora cijevi, lana ili uža duljine otprilike 1m (može se upotrijebiti vrpca s kućnog ogrtača)

Opis: Najprije se zaveže zvonce ili mali predmet na jedan kraj lanca kako bi se spriječilo da cijev padne s njega. Lanac se zatim odloži na pod ili na niski stolić. Kartonska cijev (oko koje je bio namotan papirnati kuhinjski ubrus) prereže se na pola. Odrasla osoba pokazuje djetetu kako navući kartonsku cijev na lanac i kako je povući naprijed-natrag. Nakon što dijete vidi demonstraciju, cijev se skine s lanca i djetetu se kaže da samostalno pokuša isto. Aktivnost pomaže djetetu u razvoju fine motorike i koordinacije pokreta.

Cilj: razvoj koordinacije oka i ruke i jačanje mišića prstiju.

24 mjeseca – 2 godine

„Gađanje loptom“

Materijal: velika posuda poput plastične posude za pranje suđa, ispunjena vodom u visini otprilike 10cm, veliki komad vodootporne tkanine (ako se igra u zatvorenom), srednje velika ili velika lopta, koja mora biti lagana

Opis: Posuda s vodom stavlja se na pod. Ako se igra odvija u zatvorenom prostoru, prvo se na pod postavi vodootporna tkanina kako bi se izbjegla šteta od špricanja vode. Odrasla osoba stane blizu posude s loptom u ruci i lagano je baci u posudu. Nakon što podigne loptu, predaje je djetetu i kaže mu da samostalno pokuša baciti loptu u posudu. Kada dijete uspješno pogodi metu, od odrasle osobe dolazi upute da se odmakne nekoliko koraka unatrag i pokuša ponovo pogoditi posudu s te nove udaljenosti. Ovaj korak može se ponoviti s još većih udaljenosti čim dijete počne uspješno pogađati posudu s novog položaja. Kada dijete postane vješto u pogađanju posude s različitih udaljenosti, igra se može otežati upotrebom manje ili srednje veličine lopte, a zatim se ponavljaju prvi koraci igre.

Cilj: svladavanje vještine odašiljanja i primanja lopte kotrljanjem te bacanje lopte odnosno povećanje razvoja stupnja koordinacije.

36 mjeseci – 3 godine

„Kako načiniti nisku od tjestenine?“

Materijal: nekoliko komadića uzice duljine otprilike 50cm, pakiranje tjestenine „rigatoni“ (oblik cjevčica)

Opis: Komadići uzice i cjevčice od tjestenine odlažu se na niski stol ili na pod. Odrasla osoba poziva dijete da joj se pridruži i objašnjava mu da će mu pokazati kako nanizati cjevčice od tjestenine na uzicu. Odrasla osoba uzima komadić tjestenine i naniže ga na uzicu. Nekoliko centimetara prije kraja uzice zaveže se čvor kako bi prvi komadić tjestenine spriječio da svi ostali kliznu s nje. Nakon toga, odrasla osoba pokazuje djetetu kako nizati cjevčice na uzicu. Djetetu se daje komadić tjestenine i ostavlja mu se da samostalno niže cjevčice na uzicu sve dok ne prekrije cijelu duljinu uzice. Ova aktivnost pomaže u razvoju fine motorike i koordinacije pokreta kod djeteta.

Cilj: svladavanje te razvoj motoričkih vještina

10.3. Razvoj umjetničkih vještina i ručne izrade

Pružanje podrške djeci u ranoj dobi u njihovim kreativnim pothvatima pobuditi će kod djeteta osjećaj samopouzdanja i pružiti mu osjećaj zadovoljstva. Dolje navedene igre potiču kod djece umjetnički izričaj i ručnu izradu (Pitamic, 2013.).

18 mjeseci – 1,5 godina

„Slikanje vodom“

Materijal: slikarski kist (primjerice kist za bojanje drvenine), posuda za vodu (s ručkom)

Opis: Odrasla osoba prvo objašnjava djetetu da će slikati, no umjesto na papiru, može odabrati površinu koju god želi, poput debla drveta. Djetetu se daje kist i promatra se što ono radi. Odrasla osoba također mora paziti da u blizini nema

područja sa zabranom pristupa. Ako takva područja postoje, djetetu se objašnjava gdje smije, a gdje ne smije ići, kako bi se osigurala sigurnost i pravilno ponašanje tijekom aktivnosti.

Cilj: Razvoj koordinacije oko ruka, razvoj samopouzdanja

24 mjeseca – 2 godine

„Prskanje bojom“

Materijal: mjesto na otvorenom, 4 različite akrilne boje ili pigmenta, 4 plastične boce s pumpicom (štrcaljke), rola hamer papira ili pak-papira, škare, nekoliko kamena koji će poslužiti kao uteg, pregača za dijete

Opis: Boje se pomiješaju s vodom dok ne postanu izuzetno rijetke, a zatim se natoče u boce s pumpicama. Odrasla osoba priprema i donosi van rolu hamer papira, škare i kamenčiće. Izreže se vrlo dugačak komad papira i na krajeve se stave kameni kako bi papir bio stabilan. Odrasla osoba pomaže djetetu da navuče pregaču i pokazuje mu kako koristiti štrcaljku. Nakon toga, odrasla osoba se odmiče i dopušta djetetu da prska boje na papir. Gotovo umjetničko djelo može poslužiti kao podloga za sljedeći umjetnički pothvat, poput slikanja morskog krajolika ili svemira. Ova aktivnost omogućava djetetu da se izrazi kroz boje i teksture, a također pomaže u razvoju fine motorike i kreativnosti.

Cilj: razvoj motoričkih vještina, poticanje stvaralaštva djeteta (baratanje, isprobavanje i istraživanje novih materijala, spajanja boje sa papirom tokom prskanja)

„Otisci ruku“

Materijal: Plastificiran stolnjak, novine ili vreća za smeće (velika), boja u prahu gusto pripravljena u 2 ili 3 jarke boje po izboru (osnovne boje), lončići za miješanje boja u prahu, pregača za svako dijete, 2 papira A3 formata po djetetu, plastični pladanj ili plitak tanjur za svaku boju, žlice za miješanje, mjesto za sušenje papira, škare

Opis: Prvo se zaštiti radna površina stolnjakom, novinama ili vrećom za smeće. Ako se koristi boja u prahu, ona se pomiješa s vodom dok ne postane gusta. Odrasla

osoba objašnjava djetetu da će praviti otiske ruku. Djetetu se pomaže da navuče pregaču, a na stol se stavlja papir formata A-3 i pladnjevi. Početna boja se izlije u pladanj, a zatim se ravnomjerno raširi drškom žlice. Odrasla osoba pokazuje djetetu kako ispružiti ruku, umočiti je u boju i ostaviti otisak na papiru. Ovaj proces se ponavlja dok dva komada papira ne budu prekrivena otiscima ruku. Kada dijete završi s jednom bojom, treba oprati ruke i ponoviti postupak s drugom bojom. Kada svi papiri budu prekriveni otiscima ruku, ostavi se da se osuše. Ova aktivnost potiče kreativnost djeteta, kao i razvoj fine motorike i koordinacije pokreta.

Cilj: Poticanje na razvoj stvaralaštva (istraživanje s bojama)

„Posipanje riže“

Materijal: papir ili karton, ljepilo za drvo, olovka, šalica ili zdjelica za uzorak, različite vrste riže, (kakao prah, instant kava ili suhi grašak), balon

Opis: Na papir ili karton nanosi se ljepilo i posipa rižom. Nakon što se osuši polegnuto, višak riže se stresa, a zatim se rad izrađuje u obliku ukrasa ili umjetničkog djela koje se može objesiti na zid. Druga opcija uključuje crtanje ivančice s laticama. Pažljivo se nanosi ljepilo na svaku laticu, koja se potom posipa rižom. Nakon što se otresi višak riže, izreže se krug od žutog papira i zalijepi u sredinu cvijeta. Odrasla osoba može uzeti komad papira u boji, a potom ljepilom napisati djetetovo ime. Dijete posipa rižu na svoje ime i potom otkriva kako je njegovo ime oblikovano na papiru. Druga mogućnost uključuje postavljanje zdjelice ili šalice kao uzorka na papir. Ljepilo se nanosi oko nje po cijelom papiru, zatim se uzorak makne i posipa rižom. Kada se osuši, područje koje je ostalo prazno premaže se ljepilom i posipa nečim drugim, poput kakao praha, instant kave ili suhog graška. Kao dodatnu aktivnost, nekoliko zrna riže može se staviti u balon i napuhati. Balon će se kretati nepredvidivim smjerovima, čime djeca mogu uživati u interaktivnoj igri koja također potiče razvoj motoričkih vještina.

Cilj: razvoj umjetničkog izražavanja, razvoj fine motorike i osjećaj za oblike, poticanje samopouzdanja

„Igra prstima“

Rukavice pričalice

Materijal: škare, flomasteri (ili voštane bojice), ljepilo, komadi kartona (ne predebelog), komad čičak-trake duljine 30 cm, par vunenih rukavica

Opis: Prvo nacrtajte ili fotokopirajte likove medvjedića (ili Zlatokose) i objasnite djetetu da ih oboji. Nakon što su likovi obojeni, nalijepite ih na kartonsku podlogu i pričekajte da se ljepilo osuši. Kada se osuše, izrežite likove i narežite čičak-traku na pozadinu lika, dok drugi dio čičak-trake zalijepite na prst jedne rukavice. Ponovite ovaj postupak za sve izrezane likove, pričvršćujući jedan dio čičak-trake na svaki lik, a drugi dio na prste rukavice. Rukavice su sada spremne za prepričavanje priče o „Zlatokosi i trima medvjedićima“. „Rukavice pričalice“ mogu se koristiti i za prepričavanje drugih poznatih priča, poput „Tri praščića“ ili „Crvenkapice“.

Cilj: pomaže djetetu da se kreativno izrazi, a istovremeno razvija njegove vještine pričanja i povezivanja priča s vizualnim prikazima.

Rukavice brojalice

Materijal: škare, flomasteri (ili voštane bojice), ljepilo dovoljno jako da zalijepi tkaninu, komadi kartona (ne predebelog), komad čičak-trake duljine 30 cm, par vunenih rukavica, crveni flomaster, nekoliko komada tkanine

Opis: Prvo napravite ili fotokopirajte predloške za kolačiće. Zatim iscrtajte izrezane predloške na komad tkanine kako biste dobili pet kolačića. Izrežite tih pet kolačića i recite djetetu da ih nalijepi na karton. Nakon što se ljepilo osuši, izrežite kolačiće od kartona. Sljedeći korak je da djetetu pokažete kako nacrtati crvenu točku na vrhu svakog kolačića koja će predstavljati trešnju. Pomozite djetetu da točno smjesti crvene točke na kolačiće. Zatim zalijepite jedan komadić čičak-trake na pozadinu svakog kolačića, a drugi komadić na jedan prst rukavice. Ponovite ovaj postupak dok svi kolačići ne budu imali jedan dio čičak-trake, a prsti rukavice drugi. Kada su rukavice spremne, možete započeti s brojalicom koristeći prvo samo jednu rukavicu. Nakon što završite s brojalicom, recite djetetu da skine jedan kolačić i prebroji koliko ih je ostalo. Zatim ponovite brojalicu, ali sada će biti samo četiri kolačića. Zamolite dijete da ukloni jedan kolačić i ponovno prebroji koliko ih je ostalo. Nastavite s ponavljanjem postupka dok vam ne ostane samo jedan kolačić. Važno je tijekom

brojanja ne žuriti kako bi dijete moglo razumjeti da svaka izgovorena riječ brojalice odgovara jednom prstu, odnosno jednom kolačiću. Kada dijete skine jedan kolačić, bit će lakše da spusti prst kako bi vidjelo da kolačića više nema. Ova aktivnost pomaže djetetu u učenju brojeva, brojanju i razumijevanju povezanosti između brojeva i objekata, kao i razvijanju osnovnih matematičkih vještina.

Cilj: razvoj finih motoričkih vještina, koordinacije ruku i očiju, te razumijevanja brojalice kroz igru

Brojalica

Jedan, dva

mjesec na dnu rijeke sja,

tri, četiri,

zaspali su svi leptiri,

pet, šest,

donio zec novu vijest, sedam, osam,

nek se svlači tko je pospan,

devet,

hej, pospanci, svi u krevet.

36 mjeseci – 3 godine

„Slikanje akvarijskih ribica“

Materijal: hamer papir ili pak-papir, pravi pigment ili boja u prahu, spužvica za pranje posuđa duljine otprilike 10 cm, mjesto za sušenje papira, izrezani otisci ruku, ljepilo, flomasteri u boji

Opis: Stavite hamer papir ili pak-papir na radnu površinu. Prvo izmiješajte plavu boju u prahu ili razrijedite plavi pigment tako da postane razmaziv. Koristeći spužvicu, pokažite djetetu kako da je uroni u boju i potom njome premaže papir širokim potezima. Kada cijeli papir bude obojen u plavu, pustite ga da se osuši. Zatim uzmite jedan izrezani otisak ruke i objasnite djetetu da premaže neobojanu stranu ljepilom. Neka zalijepi otisak bilo gdje na obojenom papiru. Zatim uzmite drugi izrezani otisak

ruke u drukčijoj boji i zalijepite ga tako da se lagano preklapaju, pazeći da svi prsti budu okrenuti u istom smjeru. Ako imate otisak ruke u trećoj boji, ponovite postupak. Prsti na otisku ruke trebali bi ostaviti dojam ribljih peraja. Zatim pokažite djetetu kako nacrtati oči na ribicama pomoću flomastera. Ne zaboravite djetetu omogućiti da si postavi vlastiti tempo – moguće je da će cijeli zadatak trajati nekoliko dana, ovisno o djetetovoj koncentraciji i interesu. Ova aktivnost potiče kreativnost, razvija motoričke vještine i omogućava djetetu da izrazi svoju maštu.

Cilj: poticanje umjetničkog izražavanja, razvoj samopouzdanja, razvoj fine motorike

„Slikanje spužvama“

Materijal: boja u prahu, posude, papir, karton za uzorke, olovka, škare ili nož, spužvice ili veći komad spužve debljine 5-10 cm, spužvasti valjak za bojanje (po želji), kuhinjski papir, pregača, vlažne maramice i prostirke za pod za smanjivanje nereda

Opis: Prvo pripremite nekoliko različitih boja u posudama. Ako želite postići ravnomjernu površinu, koristite rijetku boju, dok zgusnuta boja može stvoriti teksturu. Uzmite spužvu, umoči je u boju i odlučite kakav rezultat želite postići: ako želite ravnomjernu boju, pređite spužvom po površini papira, a ako želite teksturirani efekt, pritisnite spužvu čvrsto na papir. Ako želite nešto između, koristite lagano tapšanje spužvom. Nakon toga, izaberite oblike koje želite koristiti za izraditi otiske. To mogu biti jednostavni oblici poput kvadrata ili krugova, ali možete se odlučiti i za složenije oblike poput zečića, mačaka ili lišća. Na komadu kartona nacrtajte željeni oblik i izrežite ga tako da ostane jasno vidljiv. Uzmite komad spužve debljine 5-10 cm i izrežite oblike prema kartonskim uzorcima. Dijete može zatim umočiti spužvu u posudu s bojom i pažljivo tiskati oblike na kartonu ili papiru. Na primjer, za sliku drveta, dijete može umočiti spužvu u zelenu boju za krošnju i smeđu boju za deblo. Korištenjem uzastopnih otisaka oblika možete stvoriti lijep papir za zamatanje poklona ili jednostavno zabaviti dijete uz stvaranje kreativnih slika. Za dodatni izazov, možete pokušati izrezati uzorak na spužvastom valjku za bojanje, što će omogućiti djetetu da napravi veće i različite uzorke. Ova aktivnost potiče kreativnost, koordinaciju ruku i očiju, kao i razvoj fine motorike.

Cilj: razvoj koordinacije oko ruka, razvoj motorike ruku, razvoj samopouzdanja, razvoj sposobnosti obuzdavanja impulzivnih opasnih ponašanja i želja (čekanje na red)

Izvor: Einon D. (2004: 140.). Igre učilice

Izvor: Einon D. (2004: 141.). Igre učilice

„Slikanje krpicama“

Materijal: zgusnuta boja, zdjelice, krpice (prirodni materijal: stare plahte, meka koža), gumice, papir, pregača, vlažne maramice i prostirke za pod za smanjivanje nereda

Opis: Za ovu aktivnost, prvo pripremite nekoliko zdjelica s malo zgusnute boje. Možete koristiti više boja, ali za svaku boju neka bude posebna krpica. Krpice trebaju biti od prirodnih materijala jer dobro upijaju boju. Sljedeći korak je da zarolate krpicu tako da dobijete labav zamotuljak, s interesantnim rubovima i preklopima, umjesto da je oblikujete ravno i čvrsto. Krpicu možete zavezati čvorom ili učvrstiti gumicom kako bi bila stabilna. Zatim, dajte djetetu krpicu i objasnite mu da je umoči u boju, a potom nježno prelazi po papiru. Dijete može lagano pritisnuti ili samo tapkati krpicom po papiru, stvarajući različite uzorke i teksture. Ova aktivnost omogućuje djetetu da istražuje kreativne načine primjene boje, potiče finu motoriku i razvija osjećaj za boje i teksture.

Cilj: razvoj motorike ruku, razvoj koordinacije oko-ruka, razvoj samopouzdanja

Izvor slike: Einon D. (2004: 142.). Igre učilice

„Slano tijesto“

Materijal: brašno, sol, glicerin, (iz ljekarne) i voda za tijesto, valjak, tupi nož i oblici za tijesto, boje i lak za ukrašavanje

Opis: Za izradu tijesta za modeliranje, pomiješajte tri šalice običnog brašna s jednom šalicom soli. Dodajte otprilike jednu šalicu vode i jednu šalicu glicerina, a zatim mijesite smjesu dok ne postane elastično i glatko tijesto. Ovo tijesto je izvrsno za djecu svih uzrasta. Dvogodišnjaci ili trogodišnjaci uživat će u miješanju tijesta ili u izrezivanju jednostavnih oblika pomoću nožića za tijesto. Starija djeca mogu se posvetiti zahtjevnijim oblicima ili čak izraditi trodimenzionalne modele, potičući njihovu kreativnost i fine motoričke vještine. Ako želite izraditi božićne ukrase, izrežite iz tijesta željene oblike (npr. zvjezdice, jelke, srca) i na vrhu svakog oblika napravite rupicu za vrpču. Ostavite ih da se osuše. Kada su suhi, možete ih obojiti bojama u prahu ili lakirati. Lak za nokte također može poslužiti za dodavanje sjaja i boje.

Cilj: razvoj motorike ruku, razvoj koordinacije oko-ruka, razvoj samopouzdanja

10.4. Kretanje kroz igru

Užitci poput plesanja uz glazbu mogu biti od velike pomoći u razvoju njegove koordinacije, vještine slušanja, sposobnosti provođenja i pamćenja uputa i suradnje s drugima (Pitamic, 2013.).

12 mjeseci – 1 godina

„Kad si sretan“

Materijal: /

Opis: Od mnoštva igara koja djecu ove dobi pokreće odnosno potiče na samo kretanje, upravo je ovo igra koja najviše uveseljava djecu te dokazuje što su sve sposobna izvesti. Igra kreće stihovima: „Kad si sretan.....“ te se ubace riječi određene radnje za koju se traži od djece da ju naprave. Primjerice stihovi „Kad si sretan lupi dlanom ti o dlan!“ potiče djecu da plješću. Potom se u pjesmi odnosno

igri izmjenjuju stihovi ovisno o radnjama poput skakanja, marširanja na mjestu, pucketanja prstima i sl.

Cilj: razvoj djetetove memorije te koordinacije njegovih pokreta i razvoj motorike

„Medo padobranac“

Materijal: uže, škare, pamučna maramica (za svakog pojedinog medvjedića), jedan medvjedić po djetetu

Opis: Za ovu igru izradit ćete padobrane za medvjediće. Prvo izrežite četiri komada užeta, svaki dugačak oko 40 cm. Zavežite jedan kraj svakog komada užeta za vrh maramice ili neki lagani materijal, a drugi kraj zavežite za ruke malih medvjedića, stvarajući tako neku vrstu „orme“ koja će omogućiti padanje. Djeca će u ovom dijelu trebati vašu pomoć kako bi pravilno vezali uže za medvjediće. Nakon što su svi medvjedići opremljeni svojim padobranima, poredajte djecu i objasnite im pravila igre. Svako dijete podiže svog medvjedića u zrak, a vi brojte do tri. Na broj tri djeca moraju ispustiti medvjediće u zrak i gledati koji medvjedić najduže ostaje u zraku. Pobjednik je ono dijete čiji medvjedić padne posljednji na tlo. Ova igra ne samo da je zabavna, već pomaže djeci u razumijevanju osnovnih principa gravitacije i fizike, kao i razvijanju njihove koordinacije i timskog duha.

Cilj: Razvoj spoznajnih funkcija i aktivno istraživački odnos prema okolini osobito kretanje (pad medvjedića na tlo) te razvoj motorike ruku

„Kuhinjski bend“

Materijal: lonci i tave (barem dva poklopca), kuhače, krpa, metalne žlice, veliki komad papira za pečenje, staklenka sa suhim grahom

Opis: Za ovu aktivnost, postavite kuhinjska pomagala koja će djeca koristiti kao glazbala. Objasnite im kako se svako od njih može koristiti za stvaranje zvukova, sličnih onima koje proizvode stvarni instrumenti. Primjerice:

- Kuhača: Djeca mogu udarati kuhačom po površini tave ili drugog posuđa, stvarajući zvuk poput bubnja.

- Poklopci: S dva poklopca od lonca mogu udarati jedno o drugo, oponašajući zvuk činela.
- Metalne žlice: Djeca mogu udarati metalnim žlicama jedno o drugo, stvarajući zvuk poput malih zvončića.
- Papir za pečenje: Ako pritisnu papir za pečenje na usta i puhnu, stvorit će zvuk poput glazbenog instrumenta.
- Staklenka sa suhim grahom: Kada se staklenka s grahom protrese, može zvučati poput zvečke.

Nakon što djeca savladaju korištenje različitih "glazbala", možete im zadati pjesmice koje će svirati i pjevati uz pomoć svojih novih glazbenih alata. Ova aktivnost ne samo da je zabavna, već također potiče kreativnost, koordinaciju i razumijevanje ritma.

Cilj: razvoj osjećaja za glazbu, ritma, tempa te razvoj sluha (prepoznavanje značajka različitih glazbala) + razvoj motorike, poticanje samopouzdanja

24 mjeseca – 2 godine.

„U kolu je sestrice“

Materijal: izvor glazbe (po želji)

Opis: U igri, jedno dijete je vođa, sljedeće ga dijete slijedi držeći se za njegovu majicu i tako dalje dok svi ne budu povezani. Sva djeca moraju činiti ono što vođa čini (npr. Podizati ili spuštati ruke, sjedati, dodirnuti stopala i sl.). Također, mogu i plesati uz glazbu ili recitirati.

Cilj: naučiti dijete uživati i sudjelovati u zajedničkoj igri te oponašati aktivnosti

Izvor: Einon D. (2004: 189.). Igre učilice

„Igra semafora“

Materijal: prostrano mjesto na otvorenom ili u zatvorenom prostoru

Opis: Igra semafora je zabavna i edukativna aktivnost koja pomaže djeci u razumijevanju boja i razvijanju motorike. Organizacija igre:

1. Postavite pravila: Objasnite djeci što svaka boja na semaforu znači:
 - Crvena: Stop! Svi moraju stati i mirovati.
 - Žuta: Pozor! Pripremite se, ali nemojte još krenuti.
 - Zelena: Kreni! Možete se kretati.
2. Priprema za igru: Recite djeci da se postave na početnu poziciju, tako da svi imaju dovoljno prostora za kretanje. Ako želite, možete koristiti stvarni semafor (ako ga imate), ili jednostavno izgovarati boje. Ako imate predškolce, možete im pokazati boje s kartonima ili svjetlom.
3. Kretanje u igri:
 - Kada izgovorite zelenu boju, djeca mogu hodati ili trčati u prostoru, ovisno o dobi i mogućnostima.

<ul style="list-style-type: none"> ○ Kada izgovorite žutu boju, djeca se moraju pripremiti za kretanje (npr. hodanje na nožnim prstima ili skakanje u mjestu). ○ Kada izgovorite crvenu boju, svi moraju stati i čekati da opet izgovorite zeleno ili žuto svjetlo. <p>4. Različite varijante za stariju djecu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Umjesto jednostavnog hodanja, možete im zadati složenije zadatke, poput trčanja u cik-cak smjeru, hodanja unazad ili preskakanja prepreka. ○ Također možete koristiti glasove ili zvučne signale (poput zvučnog semafora) za još veću zabavu. <p>5. Ponovite igru: Nakon nekoliko krugova, možete mijenjati brzinu igre, pa čak dodati elemente izazova (npr. zatražiti da se djeca kreću u određenim smjerovima ili rade određene pokrete kad je zeleno).</p>
<p>Cilj: naučiti djecu značenje svakog svjetla na semaforu, učenje boja, razvoj kognitivnih sposobnosti te razvoj motoričkih vještina te kretanja</p>

„Kuglanje“

<p>Materijal: dugačak i uzak prostor na otvorenom ili zatvorenom prostoru, pet velikih praznih boca s poklopcem, lagana lopta srednje veličine</p>
<p>Priprema igre:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Postavite čunjeve: Na jednom kraju prostora postavite boce (ili druge predmete koji će služiti kao čunjevi). Ako boce nisu stabilne, napunite ih vodom ili rižom kako biste ih učvrstili. 2. Ograničite prostor: Na obje strane postavite jastuke ili oznake kako bi djeca lakše prepoznala gdje se igra odvija. <p>Pravila igre:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Objašnjenje igre: Recite djeci da se nalaze na suprotnim krajevima prostora i da je cilj zakotrljati loptu prema čunjevima s ciljem da ih sruše. 2. Izvođenje: Pokazivanje kako se kotrlja lopta može pomoći djeci da bolje razumiju tehniku. Objasnite im da trebaju lagano kotrljati loptu, ciljajući prema bočnim stranama čunjeva kako bi ih srušili.

3. Naizmjenično bacanje: Djeca će naizmjenično kotrljati loptu, a vi ćete im pomoći da postavite čunjeve za sljedeće dijete nakon što netko od njih pokuša srušiti boce.

Otežavanje igre:

- Promjena rasporeda čunjeva: Kad djeca postanu vještija, možete postaviti čunjeve u različite oblike (krug, linija, trokut) ili povećati udaljenost između njih.
- Dodavanje novih izazova: Zamolite djecu da pogađaju boce s manjom loptom ili da koriste različite vrste lopti (veće, manje, teže).

Ova aktivnost ne samo da pomaže djeci da razvijaju motoričke vještine, već im također omogućava da vježbaju timski rad, jer će se smjenjivati u pokušajima i pomagati jedni drugima u postavljanju čunjeva.

Cilj: razvijanje timskog rada odnosno rada u paru te razvoj koordinacije oka i ruke.

„Ples uz glazbu“

Igra: Ples s maramama

Materijal: marama od šifona ili sličnog materijala za svako pojedino dijete, skladba klasične glazbe sporog tempa, CD player ili sl.

Opis: Prvo, djetetu se pokazuje marama i objašnjava mu se kako njome mahati u različitim smjerovima. Pokreti se izvode sporim i širokim pokretima, a djetetu se demonstrira kako može izvoditi različite pokrete. Nakon toga, dijete se potiče da samostalno pokuša mahati maramom, dok se u pozadini uključuje glazba. Dijete se potiče da se lagano kreće, hodajući na prstima, te da nastavi mahati maramom. Ako dijete uspješno savlada mahanje jednom maramom i izvođenje pokreta uz hodaње na prstima, može se dodati još jedna marama. Tada se djetetu govori da pokrete izvodi visoko ili nisko, čime se dodatno izaziva njegovu koordinaciju i motoriku.

Cilj: razvoj koordinacije pokreta, razvoj samopouzdanja, razvoj glazbenih vještina

Igra: Ples uz promjenu tempa

Materijal: marama od šifona ili sličnog materijala za svako pojedino dijete, skladba klasične glazbe sporog tempa, CD player ili sl.

Opis: Glazba se uključuje putem CD playera, a djetetu se govori da poslušati i uočiti promjene tempa. Nakon toga, svi se zajedno počinju kretati uz glazbu. Dijete se potiče da se ne kreće samo različitim brzinama, već i da mijenja svoje pokrete. To znači da uz brzi tempo izvodi brze pokrete, a uz sporiji tempo laganije i tromije pokrete. Kada dijete uspješno savlada promjenu brzine pokreta u skladu s glazbom, može mu se reći da pokuša mijenjati smjer, krećući se naprijed, natrag, okrećući se i slično.

Cilj: razvoj koordinacije pokreta, razvoj samopouzdanja, razvoj glazbenih vještina s naglaskom na razvoj tempa

Igra: Ples s pričama

Materijal: glazba s pričama, CD player ili sl.

Opis: Priča se djeci počinje prepričavati, a potom se uključuje glazba. Tijekom slušanja priče i glazbe, s djetetom se prolazi kroz različite dijelove priče, osmišljavajući jasne i jednostavne pokrete u skladu s tom pričom. Naravno, potrebno je ponoviti određene dijelove priče kako bi ih djeca lakše usvojila. U procesu osmišljavanja pokreta, važno je poticati djecu da što više samostalno osmisle vlastite pokrete, kako bi se razvijala njihova kreativnost i koordinacija.

Cilj: razvoj koordinacije pokreta, razvoj samopouzdanja, razvoj glazbenih vještina, razvoj govorne komunikacije, poticanje govornog izražavanja, bogaćenje rječnika, razvoj vizualne komunikacije

Igra: Tematski ples

Materijal: CD player i sl, tematska glazba te glazba s izraženim, usporenim ritmom

Opis: Na početku, dijete se pusti da odsluša određenu skladbu, odnosno glazbu, a potom se provjerava prepoznaje li različite vremenske prilike koje se skladbom pokušavaju dočarati. Zatim, djetetu se pokazuje kako je plesom moguće ispričati priču koja će pratiti navedenu skladbu. Na primjer, u slušanju Beethovenove simfonije (vrijeme), igra započinje sunčanim danom, a potom se pokretima otvara

izmišljeni kišobran, kao da je počela padati kiša. Nakon toga, dijete se potiče da se samostalno okuša u plesu. Na kraju, svi zajedno provode zajedničku aktivnost, krećući se u skladu s glazbom. Čim dijete savlada određene kretnje, uvode se novi pokreti i promjene smjera kako bi se potaknula daljnja kreativnost i koordinacija.

Cilj: razvoj koordinacije pokreta, razvoj samopouzdanja, razvoj glazbenih vještina, razvoj vizualne komunikacije

Igra: Ples s balonima

Materijal: CD player ili sl., balon, klasična glazba sporijeg tempa

Opis: Na početku, dijete se pusti da odsluša određenu skladbu, odnosno glazbu, a potom se provjerava prepoznaje li različite vremenske prilike koje se skladbom pokušavaju dočarati. Zatim, djetetu se pokazuje kako je plesom moguće ispričati priču koja će pratiti navedenu skladbu. Na primjer, u slušanju Beethovenove simfonije (vrijeme), igra započinje sunčanim danom, a potom se pokretima otvara izmišljeni kišobran, kao da je počela padati kiša. Nakon toga, dijete se potiče da se samostalno okuša u plesu. Na kraju, svi zajedno provode zajedničku aktivnost, krećući se u skladu s glazbom. Čim dijete savlada određene kretnje, uvode se novi pokreti i promjene smjera kako bi se potaknula daljnja kreativnost i koordinacija.

Cilj: razvoj koordinacije pokreta, razvoj samopouzdanja, razvoj glazbenih vještina, razvoj glazbene komunikacije (razvoj osjećaja za ritam uz pokrete)

30 mjeseci – 2,5 godine

„Kako se glasaju životinje?“

Materijal: slike različitih životinja ili nekoliko igračaka koje predstavljaju određene životinje

Opis: Za početak, djetetu se govori da će igrati igru pod tim nazivom i da će se ono morati ponašati odnosno oponašati životinju koju mu pokažu. Odabere se jedna slika ili igračka koja prikazuje životinju i pokaže djetetu. Potom se dijete zamoli da pokaže kako se ta životinja glasa, a ako dijete nije sigurno, osoba koja vodi igru pokaže zvuk i zamoli dijete da ponovi za njom. Nakon toga, dijete se potiče da

odglumi tu životinju krećući se prostorijom, čime se razvija njegova kreativnost i motoričke vještine.

Cilj: Razvoj kretanja i motorike, razvoj kognitivnih sposobnosti, promišljanja

36 mjeseci – 3 godine

„Igra uloga“

Materijal: prazne posude/kutije hrane, dječja blagajna, lažno novac za igru, košare ili torbe, što više različitih cipela, stolčić

Opis: Primjerice, u igri „U dućanu“, jednom djetetu se kaže da će biti kupac, a drugo dijete će biti zaduženo za blagajnu i novac. Djeca se također potiču da zamijene uloge kako bi oboje mogla iskusiti obje uloge. Zatim, u igri „Kod postolara“, dijete se upućuje da glumi postolara, nakon što mu se objasni uloga i riječi, dok drugo dijete glumi osobu koja dolazi kod postolara kako bi popravila svoje cipele. Na kraju, djeca zamijene uloge. Još jedna igra je „U policijskoj postaji“, u kojoj djecu igrom navodite da počnu razlikovati koncepciju dobrog i lošeg. S djecom se razgovara o tome što smatraju da nije dobro ili da je zločin. U ovoj igri, od materijala će biti potrebne dječje policijske kacige, radni stol s dječjim telefonom, papirom i olovkom.

Cilj: razvijanje kognitivnih sposobnosti, razvijanje motoričkih vještina, razvijanje uživljavanja u određene uloge te shvaćanje istih

„Prati uže“

Materijal: dva konopca za preskakanje

Opis: Konopac se polegne na zemlju poput zmije, a dijete se potiče da hoda unatraske uzduž njega. Uz to, može se pjevati određena pjesmica: „Jedan-dva-tri, čuvaj se zmije ti. Jadni ćemo biti, htjedne li nas gristi!“. Ova aktivnost pomaže djetetu u razvoju ravnoteže i koordinacije, dok istovremeno pruža zabavu kroz igru i pjesmu.

Cilj: Dijete uči uživati u tjelesnim aktivnostima i dobroj formi, slušati upute te zabavljati se s drugom djecom.

„Dan-Noć“

Materijal: /
Opis: Ova igra može se igrati u dvije varijante. U prvoj varijanti, na određeni znak, pokret ili riječ, djeca čučnu, a na drugi znak ustanu. Na riječ "dan" ostaju stajati, a na riječ "noć" moraju čučnuti. Ista riječ može se ponoviti nekoliko puta zaredom kako bi odgojitelj zavarao djecu. Ova igra može biti sastavni dio aktivnosti pri kojima djeca pretežito sjede, kako bi se pokrenula i razgibala. Kroz igru djeca vježbaju svoju koncentraciju, brzinu reakcije i tjelesnu koordinaciju. Druga varijanta igre može se odigrati uz pomoć određenih predmeta, poput krugova. Djeca se raspoređuju u dvije skupine: jedna dobiva bijele kružice, a druga crne. Onaj tko dobije bijeli kružić predstavlja dan, a onaj tko dobije crni kružić predstavlja noć. Odgojitelj baca veliki krug, koji je s jedne strane crn, a s druge bijel. Ako krug padne na bijelu boju, djeca koja imaju bijeli kružić lovit će djecu koja imaju crni kružić, i obratno. Igra traje dok se ne ulove sva djeca.
Cilj: razgibavanje djece, razbuđivanje, pokretanje tijela te razvoj motorike i kognitivnih sposobnosti uočavanja i promišljanja

(Peteh, 2018.)

„Kroz svodove“

Materijal: izvor glazbe (prema želji)
Opis: Dvoje igrača, bratac i sestrice, naprave svod svojim rukama, a ostala djeca plešu u koloni ispod tog svoda. Uz to, može se pjevati pjesmica ili uključiti određena glazba koja prati igru.
Cilj: uživanje u igri s drugom djecom, razvoj slušanja i ritma, odnosno poticanje djece na slušanje ritma, što je kasnije bitno u razvoju čitanja i sricanja

10.5. Razvoj jezika

Kod djeteta jasličke dobi bitno je služiti se jezikom kao moćnom alatkom za izražavanje osjećaja i emocija. Navedene igre i aktivnosti uključuju svaki segment jezičnog razvoja (Pitamic, 2013.).

„Moja obitelj i prijatelji“

Materijal: fotografije članova uže i šire obitelji, dječje škarice, olovka, marker, predložak kuće, ljepilo, nekoliko voštanih bojica, običnih olovaka u boji ili flomastera

Opis: Na početku se poslože fotografije uže obitelji, škare, olovka i marker. Zatim se pozove dijete da se pridruži. Nakon što dijete dođe, objasni mu se da će napraviti kuću u kojoj žive svi članovi njegove obitelji. Nakon ovog koraka, dijete odabire jednu fotografiju, a ta fotografija se zaokruži olovkom kako bi se uklopila u prozor kuće. Također, dijete se može potaknuti da oko kruga nacrtati dodatni krug markerom, ako je sposobno koristiti marker. Nakon toga, počinje se izrezivati krug, a ako je dijete sposobno samostalno izrezivati, dopušta mu se da dovrši tu radnju. Nakon što su fotografije izrezane, uzima se preslika predloška djetetove kuće, a dijete bira jednu fotografiju koju će zalijepiti na prozor kuće. Objasnjava mu se da mora odabrati prozor na kojem će zalijepiti fotografiju. Potom, dijete zalijepi fotografiju ljepilom na prozor kuće. Ispod svakog prozora s fotografijom, piše se ime člana obitelji. Ova aktivnost pomaže djetetu u razvijanju fine motorike, kreativnosti i razumijevanju obiteljske dinamike.

Cilj: pomaže djetetu utvrditi tko su članovi njegove obitelji i u kojoj je vezi dijete s njima, uči se socijalizaciji i identifikaciji sebe i svojih bližnjih

„Abecedni lov“

Materijal: četiri manja predmeta čiji naziv počinje istim glasom (npr. mrkva, miš, medo itd.)

Opis: Na početku igre, odabrani predmeti se pokažu djetetu, a zatim se provjeri prepoznaje li ih dijete. Dijete se obavještava da će predmeti biti sakriveni, te ga se zamoli da zaklopi oči dok se to ne učini. Kada su predmeti sakriveni, dijete se poziva da otvori oči. Ako dijete ne može pronaći neki predmet, odgojitelj mu daje naznake o tome gdje se predmet nalazi. Igra završava kada dijete otkrije sve skrivene predmete. Na kraju, ponove se nazivi svih otkrivenih predmeta i slovo (glas) s kojim svaki predmet počinje

Cilj: pomaže djetetu u razvoju pažnje, memorije i prepoznavanja zvukova i slova

28 mjeseci – 2,5 godine

„U dućanu sam i kupujem“

Materijal: razni predmeti po izboru (jedan predmet po djetetu), srednje velika ili velika košara, kuhinjska krpa ili ubrus za prekrivanje košare

Opis: Na početku igre, djeca se upućuju da sjednu u krug, a odgojitelj im objašnjava da će igrati igru kupovine u dućanu. Odabrani predmeti stavljaju se nasred kruga, a najmlađem djetetu se daje košara. Dijete ima zadatak odabrati jedan predmet, a nakon što ga odabere, kaže: „U dućanu sam i kupujem...“ te izgovara naziv predmeta, nakon čega ga stavlja u košaru. Košara zatim ide idućem djetetu, a postupak se ponavlja. Kada se sva djeca izmijene, svako dijete naizmjenično se pita sjeća li se što je kupilo u dućanu.

Cilj: razvoj vještina jezika i govora te sposobnosti pamćenja i prisjećanja

36 mjeseci – 3 godine

„Smišljanje priče“

Materijal: nekoliko predmeta poput cipela, šešira, kapa te paket s nalijepljenom porukom „Otvori me, molim te!“ (unutra sakrijete predmet po vlastitom izboru)

Opis: Na početku igre, djetetu se objašnjava da će morati smisliti priču, a zatim mu se pokazuje predmet koji je odabran. Na primjer, ako su u pitanju šeširi ili kape, odgojitelj natukne djetetu da pripadaju nepoznatim ljudima te ga zamoli da ih opiše i pojasni zašto ih ti ljudi nose. Odgojitelj pomaže djetetu u smišljanju priče postavljajući potpitanja i nudite smjernice kako bi dijete razvilo svoju kreativnost.

Cilj: razvoj vještina pričanja i prepričavanja, jezika te kognitivnih sposobnosti i razmišljanja

„Pričanje priče“

Materijal: razni predmeti prikladni za priču (Primjerice „Zlatokosa i 3 medvjeda“ – velika, malena i srednje velika zdjela, 3 žlice, kutija zobnih pahuljica)

Opis: Na početku, odabrani predmeti poslažu se ispred djeteta, a zatim se dijete upita u kojoj se priči spominju tri zdjele kaše i slično. Odgojitelj može postaviti i dodatna pitanja, poput: „Zašto se priča zove ‘Zlatokosa i tri medvjeda?’“ ili „Što djevojka čini u priči?“. Pitanja se nastavljaju sve dok dijete ne prepozna i navede ključne događaje u priči. Također, dijete se potiče da se posluži ponuđenim predmetima kako bi odglumilo događaje koji se dešavaju u priči.

Cilj: prepoznavanje određenih priča, razvoj razmišljanja i kognitivnih sposobnosti te prepričavanja događaja iz naučenih priča

„Kolaž priče“

Materijal: slike iz časopisa i slikovnica, dječje škare, crni flomaster, komad kartona ili papira

Opis: Odgojitelji na ploču postavljaju različite slike, u razini dječjih očiju, te rasporedom slika pokušavaju dočarati određene događaje. Nakon toga, djeca se pozivaju da dođu do ploče i, gledajući slike, pokušaju opisati svojim riječima o kojim se radnjama i događajima radi. Ova aktivnost pomaže djeci u razvoju verbalnih vještina, interpretacije slika i razumijevanja uzročno-posljedičnih veza u pričama.

Cilj: razvoj govora (upotreba monološkog govora, opisivanje i prepričavanje, razvoj sposobnosti vizualne komunikacije), bogaćenje rječnika, poticanje spoznajnog razvoja

10.6. Igre na otvorenom

Dijete je znatiželjno biće kojeg potičemo na istraživanje svijeta oko sebe. Djetetu treba dati vremena i prostora da sve istraži i ispita. Dolje navedene aktivnosti pobuđuju dječju prirodnu radoznalost i obogaćuju spoznaju o svijetu u kojem živi (Pitamic, 2013.)

24 mjeseca – 2 godine

„Boje u prirodi“

Materijal: ljepilo, 6 četvrtastih papirića veličine 4 x 4 cm u bojama koje predstavljaju odabrani vanjski prostor (npr. smeđa, crvena, narančasta, zelena), kartonski ili tvrdi papir veličine otprilike 30 x 20 cm, obostrano ljepljiva vrpca, škare

Opis: Igra započinje lijepljenjem papirnatih četverokuta na kartonsku podlogu, u dva niza po tri jednako razmaknuta četverokuta. Uz svaki šareni četverokut zalijepi se komad ljepljive vrpce iste veličine, dok zaštitni sloj još nije skinut. Kartonski papir se ponese van i djeca se obavještavaju da će igrati igru usklađivanja boja. Fokusira se na jednu boju, a dijete se upućuje da je pronađe u biljkama ili stablima oko sebe. Objasnjava se kako je dovoljno pronaći samo mali komadić te boje i zalijepiti ga na kartonski papir nakon što ga dijete pronađe. Djetetu se daje kartonska podloga i pomaže mu se da pronađe prvu boju. Početak igre uključuje ciljano biranje boja koje se ne poklapaju s odabranom bojom. Odgojitelj približava određeni predmet četverokutu navedene boje i kaže: „Nije isto“, kako bi dijete shvatilo da mora pronaći predmet iste boje kao četverokut. Kada dijete pronađe predmet, odgojitelj mu pokazuje kako odvojiti zaštitni sloj ljepljive vrpce i zalijepiti pronađeni predmet na vrpcu. Kada dijete spari četverokute boja s istobojućim predmetima iz prirode, pohvaljuje se za uspješan posao. Na kraju, ponavlja se što je sve pronađeno i o kojim bojama se radi, na primjer: „Pronašli smo crveni list.“

Cilj: Upoznavanje boja u prirodi, razvijanje sposobnosti usklađivanja boja

„Teksture u prirodi“

Materijal: vrt ili park, prirodni predmeti različitih tekstura koje dijete može jasno razlikovati, mala posuda

Opis: Aktivnost započinje prikupljanjem raznih predmeta iz vrta ili parka, poput lišća, kamenčića, kore, grančica, perca, latica i vlasi trave, koje se stavljaju u posudu. Djetetu se daje zadatak da odabere predmet iz posude. Zatim mu se objašnjava da mora pronaći mjesto odakle predmet potječe. Zajedno s djetetom, prošetite vrtom i uspoređujte teksturu predmeta u njegovoj ruci s korom stabla, travom i sličnim, kako bi dijete shvatilo da mora uspoređivati predmete oslanjajući se na osjet dodira. Kada dijete pronađe odgovarajući par, stavlja predmet u ruci uz pronađeni.

Cilj: razvoj osjeta dodira, poticanje spoznajnog razvoja

„Potraga za blagom“

Materijal: mjesto na otvorenom, kreda, malo pakiranje brašna, blago (poput naljepnica, keksa, bombona i sličnog)

Opis: Odgojitelj odabire mjesto na otvorenom – veliki vrt, park, grmovit ili šumovit predio – ovisno o dostupnosti. Kredom obilježava stazu velikim strelicama ili, ako nema mjesta za strelice, posipa hrpicu brašna. Staza bi trebala voditi u tridesetominutnu šetnju. Djeci se objašnjava da će krenuti u potragu prateći strelice ili hrpice brašna. Kada dođu do kraja staze, djeca se nagrađuju blagom – posebnim naljepnicama, omiljenim keksima ili bombonima. Tijekom igre, odgojitelj pazi da djeca ne odjure predaleko naprijed i nikada ih ne ispušta iz vida. Ako u igri sudjeluje velika skupina djece, organiziraju se kratke stanke kako bi svi koji zaostali sustigli ostatak grupe, a pažnja se posvećuje tome da su svi na okupu. Također, odgojitelj se pobrinjava da su sve strelice i hrpice brašna jasno vidljive djeci kako bi ih mogla pratiti bez problema.

Cilj: razvoj sposobnosti dogovora i suradnje, razvoj obuzdavanja impulzivnih opasnih ponašanja i želja (snalaženje u okolini), razvoj pozitivne slike o sebi, razvoj motorike (potreba za kretanjem)

30 mjeseci – 2,5 godine

„Gdje li žive?“

Materijal: nekoliko modela domaćih i divljih životinja, dovoljno velika posuda da ih možete u nju smjestiti, dva lista papira ili kartona u boji formata A-4 ili A3, jedan zelen i jedan smeđ

Opis: Odgojitelj ubacuje modele životinja u posudu i postavlja je na niski stolić ili pod. Djetetu se objašnjava da treba staviti dva lista papira u boji jedan uz drugi iznad posude. Smeđi papir predstavlja mjesto na kojemu žive domaće životinje, a zeleni papir predstavlja stanište divljih životinja. Dijete ima zadatak razvrstati životinje i smjestiti ih u odgovarajuće stanište. Djetetu se dopušta da samo odabere životinju i odluči u koje stanište će je smjestiti. Aktivnost se nastavlja dok dijete ne razvrsta sve životinje u pripadajuće skupine. Ako dijete poželi ponoviti igru, sve životinje se

vraćaju u posudu i igra počinje iznova. Odgojitelj djetetu daje dovoljno vremena da odabere stanište za svaku životinju. Ako dijete ima poteškoća, odgojitelj mu može malo pomoći. Ova aktivnost pomaže djeci u razvijanju sposobnosti razvrstavanja, prepoznavanju različitih vrsta životinja i razumijevanju njihovih staništa.

Cilj: obogaćuje poznavanje životinjskog svijeta i upoznavanje sa različitim životinjskim staništima

36 mjeseci – 3 godine

„Izrada sunčanog sata“

Materijal: sunčano vrijeme, boja, lonci ili kamenčići za označavanje

Opis: Odgojitelj odabire mjesto koje je tijekom cijelog dana izloženo suncu i označava točku na kojoj će dijete stajati. Dijete će na tu točku trebati stati tri puta tijekom dana – u vrijeme doručka, ručka i poslijepodnevne užine. Svaki put kada dijete stane na zadanu točku, odgojitelj bilježi položaj djetetove sjene. Za označavanje tih točaka mogu se koristiti kamenčići, lonci za cvijeće ili jednostavno obojiti mjesta, a oznake se nazivaju po obrocima (doručak, ručak, užina). Sljedeći put kada dijete treba provjeriti je li vrijeme ručka, odgojitelj ga upućuje da stane na zadanu točku i pogleda kamo pada njegova sjena te koliko je daleko od oznake za ručak. Ova aktivnost se provodi s manjom grupom djece, kako bi se osigurao individualni pristup.

Cilj: razvoj spoznajnog razvoja (spoznavanje vanjskog svijeta – vremena: uzastopnost događanja, orijentacija

„Puhanje mjehurića“

Materijal: smjesa za mjehuriće, stari čajnik i slamčice, pjenušava kupka, zdjele, tekući deterdžent za suđe i zdjela, boja u prahu

Opis: Odgojitelj koristi male kutije s štapićem i smjesom za puhanje mjehurića, koje su lako dostupne. Kada se smjesa potroši, može se nadopuniti mješavinom vode i tekućeg deterdženta. Djeca dobivaju priliku da sama pušu mjehuriće (iako odgojitelj možda mora držati kutijicu). Također, odgojitelj može napuniti stari čajnik smjesom za mjehuriće i koristiti slamčicu kako bi puhao kroz nju, gledajući kako se mjehurići gomilaju oko ruba grla. U posudu za pranje odgojitelj ulije malo vode i tekućeg deterdženta, dodaje boje u prahu i daje djeci slamčice kako bi napušila pjenu. Zatim se stavlja list papira (može biti novina) na mjehuriće, a kad se povuče, ostavlja se sa strane da se osuši, tako da mjehurići ostanu na gornjoj strani. Mjehurići postupno nestaju, ostavljajući tragove isprepletenih krugova, koji stvaraju krasan papir za zamatanje poklona.

Cilj: kontrola disanja koja pomaže pri pjevanju i govoru, razvoj samopouzdanja, razvoj spoznajnog razvoja (istraživanje)

Izvor: Einon D. (2004: 111.). Igre učilice

„Čamčiči“

Materijal: lokva ili kadica za kupanje, karton u boji za jedra, naljepnice i flomasteri (prema želji), čaše od jogurta, štapići (za koktel ili lizalice) za jarbol, škare, ljepljiva guma, pluto ili kamenčići

Opis: Odgojitelj izrezuje jedro od kartona i ukrašava ga naljepnicama ili crtežima prema želji. Na vrhu i dnu jedra buši rupe kroz koje provodi jarbol. Jarbol se pričvršćuje u unutrašnjost čaše od jogurta pomoću ljepljive gume, a brodić se opterećuje plutom ili malim kamenčićima kako bi bio stabilan. Tako pripremljen brodić je spreman za svoje prvo putovanje. Ova aktivnost potiče djecu na razvoj

kreativnosti i motoričkih vještina, dok im također pomaže razumjeti osnovne principe stabilnosti i ravnoteže. Djeca mogu uživati u "plovidbi" svojih brodića, istražujući kako se brodić ponaša na vodi.

Cilj: razvoj koordinacije oko-ruka, razvoj spoznajne funkcije i aktivno-istraživački odnos prema okolini

(Pitamic, 2013)

Izvor: Einon D. (2004: 113.). Igre učilice

11. ZAKLJUČAK

Igra je prisutna svugdje te omogućuje djetetu da se izrazi iako ono to ne može uvijek riječima. Igra datira još iz povijesti te kako je društvo evoluiralo, tako je i sama igra te odgoj i obrazovanje. U suvremenom odgoju i obrazovanju i radu u ustanovama se gleda dijete te slušaju njegove potrebe i želje, odnosno po njemu se prilagođava plan i program aktivnosti i igre. Bitno je da je dijete raspoloženo i koncentrirano za aktivnost kako bi se ono moglo pravilno razvijati kroz igre i aktivnosti.

Dječji razvoj kroz igru se dijeli na četiri razvoja. On uključuje: tjelesni razvoj, kognitivni razvoj, emocionalni razvoj i socijalni razvoj. S obzirom na dob djece te njihova obilježja pažljivo se biraju aktivnosti djece koje razvijaju područja kojima se treba posebno posvetiti. Potrebno je da se djeca osjećaju ugodno, da su odmorni, koncentrirani, da se nalaze u okolini koja ih ohrabruje, potiče, vodi i usmjerava i zato u igri veliku ulogu ima sam odgojitelj.

Djeca kroz igru stvaraju sliku o sebi i svijetu oko sebe, stoga odgojitelj mora biti kreativan, inovativan, odgovoran, sposoban, osjetljiv na probleme, maštovit i mora imati smisla za humor. Odgojitelj djecu potiče na samostalnost, on je podrška djeci te im iskazuje povjerenje u svakom području razvoja.

Također, okolina, odnosno opremljenost u jaslicama te organizacijski prostor u sobi mora biti prilagođen potrebama i dobi djece kako bi doprinio dječjem razvoju. Prostor u jaslicama mora biti primjereno osvijetljen, prirodnim svjetlom, ugodne temperature, a obzirom da djeca borave na podu, pod mora biti ugrijan. Prostor mora biti često provjetran, ali ne smije biti propuha ili izloženosti ventilatora dohvat djece. Prostor za razvijanje kretanja i pokretnih kompetencija trebao bi sadržavati strunjače, ljestve, klupice za penjanje i skakanje s nje. Kretanje je iznimno prisutno kod djece jasličke dobi, stoga se prostor u kojem djeca borave mora i zaštititi od mogućih opasnih situacija, npr. da je ispod opreme za penjanje postavljena strunjača koja će ublažiti posljedice udarca pri padu kod djeteta. Što se tiče sobe dnevnog boravka, ona mora sadržavati centre aktivnosti za razvoj grube motorike, centar aktivnosti za dramske igre, centar za igru s „prljavim“ materijalima te centar za tihe aktivnosti. Soba mora sadržavati i neke stvari koje dijete asociraju na dom, kao što su primjerice mekani tepisi, maštovite tapete,

plišane igračke i sl. Djeci jasličke dobi također je bitan prostor za osamu kako bi mogli samostalno provoditi vrijeme u sobi jer u toj dobi igraju više samotne igre. Djeca jasličke dobi su i tzv. senzomotorički učenici pa njihovo okruženje mora imati i velik broj različitih predmeta koji potiču želju za istraživanjem, poticaje poput fotografija, crteža, glazbenih kutija, zvučnih igračaka, bočice s mirisima, sobne biljke itd. Taktilni osjet kod djece je jako istaknut, stoga su djeci izrazito zanimljive neravne površine na podu i ljepljivi papirići na zidovima koje vole opipavati prstima i stopalima. Okruženje u jasličkoj dobi mora biti poticajno, stoga mora sadržavati i materijale poput plastičnih posuda, lonaca, posudica za šminkanje, kocaka različitih veličina, kreda, pastela, papira u rolama i sl. Poticajni materijal treba i pravovremeno dati djetetu te ga ne pretrpati sa materijalima kako bi dijete ostalo fokusirano i odlučno u igri i aktivnosti.

Aktivnosti možemo podijeliti na životno-praktične i radne, raznovrsne igre, druženja i društveno-zabavne, umjetničke, raznovrsno izražavanje i stvaranje, istraživačko-spoznajne i specifične aktivnosti s kretanjem. Igre dijelimo na funkcionalne, simboličke, igre građenja i konstruiranja, igre s pravilima, pokretne igre, matematičke, didaktičke igre, glazbene, likovne, dramske, scenske, istraživačke, društvene i dr. Svaka igra se može pratiti kroz razvoj djeteta i mora planirati po njemu. Također, dječji razvoj kroz igru se i dokumentira, stoga odgojitelj je ne samo odgovoran za razvoj kao takav, već i za dokumentaciju svakog pojedinačnog djeteta.

Zaključno, odgojitelj je aktivni promatrač i sudionik u igri te je igra središnja aktivnost tijekom djetetovog odrastanja i kao takva najvažnija za pravilan razvoj djeteta u svim njegovim područjima kroz razdoblje boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi.

POPIS LITERATURE

- Ada, A.F. (2011). Kreativni načini čitanja i doživljaja slikovnica (transformativni dijaloški proces, procesna drama, vođeno čitanje). *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 4-7.
<https://hrcak.srce.hr/124181>
- Ashiabi, G. S. (2007). Play in the early childhood classroom: Its socioemotional significance and the teacher's role in play. *Early Childhood Education Journal*, 35 (2), 199-207. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-007-0165-8>
- Antić, S. (2000). *Rječnik suvremenog obrazovanja*. Hrvatski pedagoško-književni zbor. Zagreb.
- Badurina, P. (2015). Uloge odgojitelja u simboličkoj igri djece rane dobi. *Napredak*, 156, 47-75. <https://hrcak.srce.hr/166156>
- Bašić, E. (1980). Dječje brojalice danas i uzroci atrofije njihove kreativnosti. *Umjetnost i dijete*. Dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih, 12(69), 16-19.
- Berndt, T. J., Mc Candless, M. A. (2011). Methods for Investigating Children's relationships with Friends. U K. H. Rubin, W. M. Bukowski, B. Laursen, (Ur.), *Handbook of Peer Interactions, Relationships, and Groups* (63-81). London: The Guilford Press. https://www.researchgate.net/profile/Kenneth-Rubin-2/publication/228017617_Handbook_of_Child_Psychology/links/5a3a98d2a6ffdc3d07afc11b/Handbook-of-Child-Psychology.pdf
- Berndt, T. J. (2004). Children's friendships: Sift over a half-century in perspectives on their development and their effects. *Merrill-Palmer Quarterly*, 50, 206-223
https://cola.unh.edu/sites/default/files/media/2022/03/berndt_2002-childrens_friendships-development_and_effects.pdf
- Berndt, T. J., Perry, T. B. (1986). Children's Perceptions of Friendships as Supportive Relationships. *Developmental Psychology*, 22(5), 640-648.
<https://www.deepdyve.com/lp/american-psychological-association/children-s-perceptions-of-friendships-as-supportive-relationships-eJ6q7h4A8m>
- Belamarić Do. (1987). *Dijete i oblik*. Školska knjiga, Zagreb.
- Berk, L. (2007). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

- Bosak, L. (2022). Razvoj odnosa roditelja i odgajatelja u periodu adaptacije. Završni rad. Učiteljski fakultet Zagreb. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:992561>
- Conferencebook, European scientific and profesional conference, Omepe (2013). Zašto poticati razvoj jezika i govora.; djeteta, od rane dobi. *Igrom do jezika i govora u ranoj dobi*. Play and Playing In Early Childhood, 32
<http://www.omepe.hr/assets/play-and-playing.pdf>
- Cillessen, A. H. N., Bellmore, A. D. (2011). Social Skills and Social Competence in Interactions with Peers. U P. K. Smith, C. H. Hart (Ur.), *Childhood Social Development* (393-413). USA: Blackwell PublishingLtd
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781119679028.ch28>
- Coplan, R. J., Arbeau, K. A. (2011). Peer Interactions and Play in Early Childhood. U K. H. Rubin, W. M. Bukowski, B. Laursen, (Ur.), *Handbook of Peer Interactions, Relationships, and Groups* (143-161). London: TheGuilford Press
https://www.researchgate.net/profile/Kenneth-Rubin-2/publication/228017617_Handbook_of_Child_Psychology/links/5a3a98d2a6fdcc3d07afc11b/Handbook-of-Child-Psychology.pdf
- Coplan, R. J., Rubin, K. H., Findlay, L .C. (2006). Social and Non-social Play. U D. P. Fromberg i D. Bergen (Ur.), *Play frombirth to twelve: Context, perspectives, andmeaning*. (75-86). New York: Garland Press
https://www.researchgate.net/publication/235910231_Social_and_NonsocialPlay
- Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York. NY: Guilford.[https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=eNZxMsUCoewC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Denham,+S.+A.+\(1998\).+Emotional+development+in+young+children.+New+York.+NY:+Guilford.&ots=NzqmmB6Ctg&sig=dRs6gHhDRz2pW7mK94WaMd_e4sU&redir_esc=y#v=onepage&q=Denham%2C%20S.%20A.%20\(1998\).%20Emotional%20development%20in%20young%20children.%20New%20York.%20NY%3A%20Guilford.&f=false](https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=eNZxMsUCoewC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Denham,+S.+A.+(1998).+Emotional+development+in+young+children.+New+York.+NY:+Guilford.&ots=NzqmmB6Ctg&sig=dRs6gHhDRz2pW7mK94WaMd_e4sU&redir_esc=y#v=onepage&q=Denham%2C%20S.%20A.%20(1998).%20Emotional%20development%20in%20young%20children.%20New%20York.%20NY%3A%20Guilford.&f=false)
- Duran, M., (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Slap
- Došen Dobud, A. (2016). Dijete-istraživač i stvaralac. *Igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alineja
- Došen-Dobud, A. (2004). *S djecom u jaslicama*. Zagreb: Alineja
- Đuranović M., Klasnić I. (2020), *Poticanje dječje kreativnosti u predškolskim ustanovama*. <https://doi.org/10.38003/sv.69.1.3> doi

- Einon, D. (2004). *Igre učilice*. Profil International d.o.o., Zagreb
- Fisher, K. R., Hirsh-Pasek, K., Newcombe, N. i Golinkoff, R. M. (2013). Takingshape: Supporting preschoolers' acquisition of geometric knowledge through guided play. *Child Development*, 84, 1872-1878.
https://templeinfantlab.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/06/Fisher_et_al-2013-Child_Development.pdf
- Goldberg, S. (2003). *Razvojne igre za predškolsko dijete*. Lekenik: Ostvarenje
- Goldstein, J. (2012). *Play in Children's Development, Health and Well-being*.
https://www.persil.com/uk/static/699c969c32d49d836f027a544edc4cc8/Persil_Play_in_Children_s_Development_Health_and_Well-being.pdf
- Goswami, U. (2015). *Children's cognitive Development and learning*. Cambridge: Cambridge Primary Review Trust. <https://cprtrust.org.uk/wp-content/uploads/2015/02/COMPLETE-REPORT-Goswami-Childrens-Cognitive-Development-and-Learning.pdf>
- Grbić, H. (2016). *Komunikacija u konfliktnim situacijama između roditelja i odgojitelja*. Završni rad. Učiteljski fakultet Zagreb <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:292352>
- Gospodnetić, H. (2011). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Skripta za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, Čakovcu i Petrinji.
- Howes, C., Matheson, C. C. (1992). Sequences in the development of competent play with peers: Social and social-pretend play. *Development psychology*, 28, 961-974
https://www.researchgate.net/publication/232546235_Sequences_in_the_Development_of_Compentent_Play_With_Peers_Social_and_Social_Pretend_Play
- Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Sveučilište u Zadru. URL:http://www.unizd.hr/Portals/41/elektron0icka_izdanja/Psihologija_djecje_igre.pdf?ver=2017-09-08-103902-427
- Klarin, M. (2015). Social interaction among children in play activities. Training and Practice, *Journal of Educational Sciences*, DOI: [10.18133/NYMEBPK.2015.01](https://doi.org/10.18133/NYMEBPK.2015.01)
- Lazar, M. (2007). *Moć igre i igračke*. Đakovo: Tempo
- Markulinčić, G. (2023). *Stres kod odgojitelja u radu s djecom jasličke dobi*. Diplomski rad. Učiteljski fakultet Zagreb. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:995764>

- Mendeš, B., Marić, Goran, L.J. (2020). *Dijete u svijetu igre – Teorijska polazišta i odgojno obrazovna praksa*. Golden marketing-Tehnička knjiga Zagreb
- Matejaš, S. (2015). Agresivnost kod djece predškolske dobi. Završni rad. Učiteljski fakultet Zagreb. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:629127>
- Miljak, A., (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM Naklada d.o.o.
- Mlinarević, V. i Marušić, K. (2005). Prava djeteta i njihovo oživotvorenje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. *Život i škola*, 51 (14), str. 29-39. <https://hrcak.srce.hr/25064>
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, *Narodne novine*, 5/2015 <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
- Nola, D., Kroflin, L., Posilović, A., Supek, R. (1987). *Dijete i kreativnost*. Zagreb: Globus
- Parker, J. G., Rubin, K. H., Price, J. M., DeRosier, M. E. (1995). Peer Relationships, Child Development, and Adjustment: A Developmental Psychopathology Perspective. U D. Cicchetti i D. Cohen, (Ur.), *Develop mental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (96-161). New York: Wiley https://www.researchgate.net/publication/256005510_Peer_relationships_child_development_and_adjustment_A_developmental_psychopathology_perspective
- Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*. Alineja.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and Imitation in Childhood*. Norton <https://www.jordanbpeterson.com/docs/230/2014/03Piaget.pdf>
- Pitamic, M. (2013). *Montessori igre i aktivnosti*. Mozaik knjiga d.o.o., Zagreb
- Russ, S. W. (2004). *Play in Child Development and Psychotherapy*. London: Lawrence Erlbaum Associates <https://www.al-edu.com/wp-content/uploads/2014/05/Russ-Play-in-Child-Development-and-Psychotherapy.pdf>
- Salajpal T. (2012). Igre djece predškolske i školske dobi te mladeži u Goli tijekom prošlog stoljeća. *Podravski zbornik*, 38,142-153 <https://hrcak.srce.hr/file/331587>
- Stegelin, D. A. (2007). Zašto je važno zagovarati stav o važnosti igre na razvoj djeteta. // *Dijete, vrtić, obitelj*. str. 2-7. URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=261878

- Stegelin, D. (2005). Making the Case for Play Policy: Research-Based Reasons to Support Play-Based Environments. *YC Young Children*; Washington Vol. 60, Iss. 2,76-85.
- HampshirePlayPolicy Forum (2002)
<https://www.proquest.com/docview/197688222?sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Shaffer, D. R. (2000). *Social and Personality Development*. Fourth edition. UK: Wadsworth Thomson Learning
- Starc, B., Obradović Čudina, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M., (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*, Zagreb, Golden marketing
- Sandahl, I. D. (2019). *Igra na danski način*. Zagreb: Egmont d.o.o.
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil
- Schäfer, C. (2015). Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori. *Priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
- Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić, zajednica koja uči*. Zagreb: Spektar media,d.o.o
- Stokes Szanton, E. (2005). *Kurikulum za jaslice*. Razvojno-primjereni program za djecu od 0 do 3 godine. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak
- Šagud, M. i Petrović- Sočo, B. (2002). Igra u predškolskoj ustanovi. *Mirisi djetinjstva-9.* dani predškolskog odgoja Splitsko-dalmatinske županije. Split: Dječji vrtić Radost, str. 10-13
- Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. U N. A. Fox (Ur.), The development of emotion regulation and dysregulation: Biological and behavioral aspects. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59 (2-3/240), 25-52. <https://sedlpubs.faculty.ucdavis.edu/wp-content/uploads/sites/192/2015/03/Thompson1994.pdf>
- Ungerer, J., Sigman, M. (1981). Symbolic play and language comprehension in autistic children. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 20, 318-337
[https://www.jaacap.org/article/S0002-7138\(09\)60992-4/fulltext](https://www.jaacap.org/article/S0002-7138(09)60992-4/fulltext)
- Vygotsky, L. (1966). Play and its's role in the mental development of the child. *Voprosy psikhologii*, 12(6), 62-76,
<https://www.marxists.org/archive/vygotsky/works/1933/play-1.pdf>
- Vasta, R., (Haith, M.) i Miller, S. (1998). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (2000). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap

<https://www.scribd.com/document/458398064/DJECJA-PSIHOLOGIJA-Moderna-znanost-Vasta-Haith-Miller-2-izdanje-A4-pdf>

Vasta, R., Haith, M.M., Miller, A.S. (2001). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: naklada Slap

Vegar, Z., Roller-Halačev, M. (1985). *Igre predškolske djece 1. Priručnik za odgajatelje u dječjim vrtićima*

Youniss, J., Smollar, J. (1985). *Adolescent relationships with mothers, fathers, and friends*, Chicago: University of Chicago Press

Young Children (journal 1998.) <https://hrcak.srce.hr/file/271236>

POPIS FOTOGRAFIJA

1. Einon D. (2004: 111.). *Igre učilice*
2. Einon D. (2004: 113.). *Igre učilice*
3. Einon D. (2004: 140.). *Igre učilice*
4. Einon D. (2004: 141.). *Igre učilice*
5. Einon D. (2004: 142.). *Igre učilice*
6. Einon D. (2004: 189.). *Igre učilice*

SAŽETAK

Igre i aktivnosti djece u jaslicama

Sažetak:

Od samog početka odgojno-obrazovnog rada naglasak je na osamostaljivanju djece u svim aspektima života. Odgojitelji prate razvojne osobine djece te prema tome pripremaju igre i aktivnosti prilagođene karakteristikama, dobi i željama djece. Kod djece je iznimno bitno baratanje različitim predmetima te stjecanje iskustva zbog razvoja motorike te njihovih kognitivnih sposobnosti. Igra je stara koliko i društvo, starija i od prvih obrazovnih ustanova. Kroz igru se dijete razvija i povezuje različita iskustva; motorička, jezično-komunikacijska, spoznajno-istraživačka, socio-emocionalna i umjetnička. Igra je sastavnica kurikuluma koja se shvaća kao daktičko-metodička koncepcija odgoja i obrazovanja, a kvalitetan kurikulum ranog i predškolskog odgoja temelji se na igri kao djetetovoj temeljnoj djelatnosti. Igru podržava roditelj i odgojitelj, a potiče i vodi dijete te je ono sastavnica razvojno-primjerne prakse. Aktivnosti u odgojno-obrazovnoj ustanovi su temelj u razvoju djeteta. Aktivnosti prvenstveno potiču djecu na samostalnost, na brigu o sebi i drugome, na brigu o prostoru, na svijest o okolini, potiču ih na istraživanje, stvaranje, kretanje, izražavanje i sve ono što djetetu treba kako bi se ono pravilno razvijalo. Vrste aktivnosti su podijeljene s obzirom na razvojne zadatke te po razvojnim područjima. Govoreći o važnosti igre i djetetovog razvoja povezanog s njom, ističe se kako je igra esencijalni dio svakodnevnog djetetova života i od vitalne je važnosti za razvoj djeteta. Kroz igru dijete istražuje svijet i razvija praktične vještine. Ona je ključna za tjelesni, emocionalni i duhovni razvoj; za spoznajni razvoj, kao i za usvajanje vještina socijalnog ophođenja i ponašanja. Isto tako, Važan faktor kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa jest interakcija sudionika procesa; roditelja, djece i same predškolske ustanove. Sudionici su odgovorni za određivanje kvalitete socijalnog okruženja predškolske ustanove, stoga je bitno da odnosi sudionika odgojno-obrazovnog procesa budu partnerski i podupirući. Prostorno i materijalno okruženje u odnosu na razvojne potrebe djeteta izrazito su bitne stavke dječjih vrtića, a ponajprije jaslica, a pojmovi koji najbliže opisuju kako treba razvijati fizičko okruženje u jaslicama, a koje istodobno podupire njihovo odrastanje i pomaže u svladavanju prijelaza iz svijeta malih beba u svijet predškolaraca jesu: a) jednostavnost, b) odvajanje, c) mekoća, d) osjetilnost, e) poticajnost, f) stabilnost, g) sigurnost, h) higijena.

Ključne riječi: aktivnost, dijete, igra, primjeri dobre prakse

Games and Activities for Children in Nursery

Summary:

From the very beginning of the educational work, the focus is on the independence of children in all aspects of life. Educators monitor the developmental characteristics of children and, based on this, prepare games and activities tailored to the characteristics, age, and desires of the children. It is extremely important for children to handle different objects and gain experience for the development of motor skills and cognitive abilities. Play is as old as society itself, even older than the first educational institutions. Through play, a child develops and connects various experiences: motor, language-communication, cognitive-exploratory, socio-emotional, and artistic. Play is an integral part of the curriculum and is understood as a didactic-methodical concept of upbringing and education, and a high-quality early and preschool education curriculum is based on play as the child's fundamental activity. Play is supported by both parents and educators, who encourage and guide the child, making it a part of developmental-practice. Activities in educational institutions form the foundation of a child's development. They primarily encourage children towards independence, self-care, care for others, care for the environment, environmental awareness, exploration, creation, movement, expression, and everything else the child needs for proper development. Activity types are categorized based on developmental tasks and areas. Speaking about the importance of play and the child's development connected to it, it is emphasized that play is an essential part of the child's everyday life and vital for their development. Through play, a child explores the world and develops practical skills. It is key to physical, emotional, and spiritual development; cognitive development; and the acquisition of social skills and behaviors. Also, an important factor in the quality of the educational process is the interaction between the participants: parents, children, and the preschool institution itself. The participants are responsible for determining the quality of the social environment of the preschool institution, so it is important that the relationships between the participants in the educational process are partnership-based and supportive. The spatial and material environment, in relation to the developmental needs of the child, is a crucial aspect of preschools, especially daycare centers. The concepts that best describe how to develop the physical environment in daycare centers, which simultaneously supports their growth and helps them transition from the world of infants to the world of preschoolers, are: a) simplicity, b) separation, c) softness, d) sensory stimulation, e) encouragement, f) stability, g) safety, h) hygiene.

Key words: activity, child, examples of good practice, play